

CRONICA

22

(487)

Săptăminal politic-social-cultural editat de Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă Iași, anul X nr. 22 (487), vineri, 30.V.1975, 10 pagini, 1 leu

CONTINUITATE ȘI UNITATE

La impresionanta adunare populară consacrată împlinirii a 375 de ani de la prima unire politică a țărilor române sub Mihai Viteazul și a două milenii de atestare documentară a municipiului Alba Iulia, atmosfera a constituit o esențializare a sentimentului de istorie românească. S-a concentrat în acele ore, pe platoul din fața vechii porți și a vechiului zid de apărare al cetății, simțirea tuturor românilor, din cele mai îndepărtate colțuri ale țării.

Participarea la această sărbătoare a președintelui României, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a dat evenimentului o semnificație în plus, fiind cea mai elocventă dovadă că în patria noastră socialistă, în practica și gândirea comuniștilor români, dialogul prezentului cu istoria se desfășoară în mod constant, că este unul dintre argumentele trainice ale societății socialiste, că pune în evidență înțelepciunea de a păstra, alături de spiritul edificator contemporan, tradiția de glorie luptătoare a acestui popor, a acestui pământ.

Prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu în rezonanță loc de istorie care este Alba Iulia — simbioză grăitoare a două civilizații, dacă și romană, spațiu al unor pași de eroi care s-au jertfit pentru libertatea neamului — a confirmat înaltul patriotism pe care ni-l însuflă, cu puterea exemplului său, conducătorul partidului și statului nostru.

Cuvântarea președintelui României, ascultată cu emoție de toată țara, a demonstrat cu strălucire ideea de continuitate și de unitate națională, idee neîntrerupt prezentă în întreaga istorie a patriei. „Municipiul Alba Iulia, a spus secretarul general al partidului, este unul din simbolurile existenței milenare a poporului român”. În existența noastră contemporană, existență dedicată construcției victorioase a socialismului și comunismului, păstrăm cu înalt respect și răspundere răsunetul faptelor istorice definitorii. Pământul țării, dintotdeauna pământ românesc, a cunoscut o trăire zbuciumată și ascendentă. A rezistat migrațiilor, a găsit în vremelnica împărțire voievodală acele coordonate unificatoare, acele elemente comune care s-au numit obiceiuri, tradiții, limbă proprie, care s-au numit hărnicie și omenie. Acest ideal comun, acest fond de civilizație dintotdeauna comun tuturor locuitorilor acestui pământ, contribuabili la civilizația europeană, a făcut posibilă menținerea mereu trează a sentimentului de unitate și formare a unui stat puternic. Ideile de mare noblete națională, ideile sacre ale națiunii noastre „nu au putut fi ucise niciodată”, a accentuat tovarășul Nicolae Ceaușescu. Unitatea noastră națională n-ar fi fost posibilă dacă în Țara Românească, Moldova, Transilvania, Dobrogea n-ar fi existat, din toate punctele de vedere, o absolută convergență românească.

Actul măreț prin care Mihai Viteazul una, sub sceptrul său unic, acum 375 de ani, pământurile pământului nostru, a făcut și face incontestabil adevărul că, în pofida oricăror interpretări eronate, continuitatea și unitatea au pulsat mereu în sângele poporului nostru, al românilor și al celorlalte naționalități care au venit să se așeze aici pentru a trăi cu noi împreună.

La Alba Iulia, cuvântul președintelui Nicolae Ceaușescu a trezit în sufletele noastre fiorul marilor emoții. Prin cel mai autorizat glas al națiunii noastre socialiste, prin vocea conducătorului nostru profund respectat în viața politică internațională, cinstirea contemporaneității față de istorie s-a rostit amplu, fierbinte, răspicat. Republica Socialistă România, țară care și-a cucerit pentru totdeauna adevărata libertate, independență și suveranitate, se înalță din propria ei istorie, își scrie în continuare propria ei istorie.

Marea adunare populară de la Alba Iulia, reverberată pe întreg cuprinsul țării, a adus prezentului atestarea milenarei noastre existențe și a dat trecutului justificarea luminoasă a zilei de azi.

CRONICA

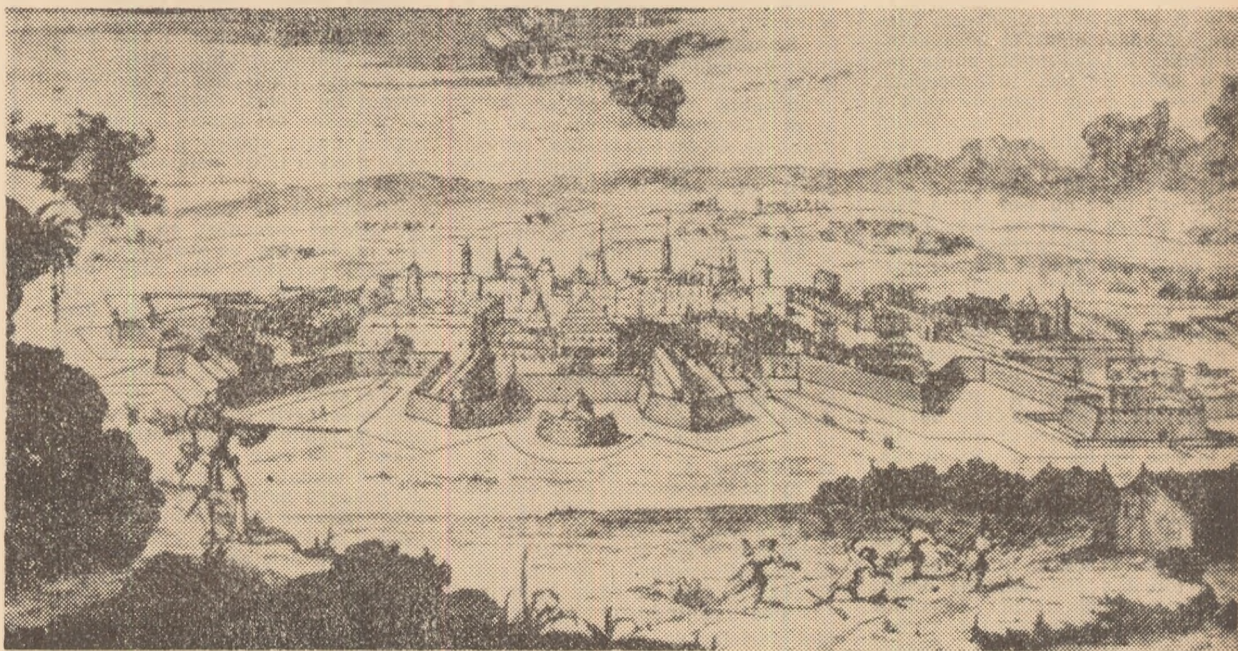
In celelalte pagini:

AI. ANDRIESCU: Cronica literară

I. FLOREA: Conștiința filozofică a epocii noastre

N. BARBU: Arghezi — poezia pamfletului

Mihai COZMEI: Premiere la Opera Română

Cetatea Alba Iulia la sfârșitul secolului XVII (stampa)

La Alba Iulia

Se mai presimte urma unui cort
La Alba Iulia sub mantia de soare,
Se știe că Mihai Viteazul nu e mort
Chiar dacă sîngele îi e demult ninsoare.

Mihai Viteazul nu există-n cărți,
El ne veghează și mereu e viu
Și e mereu mai sus și ni-i mai bine
Căci îi e patriei părinte și-i e fiu.

Pe dealu-nalt copacii nu au somn
Prin ei Mihai Viteazul ne vorbește
Și-n fiecare noapte-l ascultăm
Și ne iubim pămîntul românește.

Se mai presimte urma unui cort
La Alba Iulia sub mantia de soare,
Mihai Viteazul nu e mort
Chiar dacă sîngele îi e demult ninsoare.

Emilian MARCU

Universul

poeziei argheziene

Universul poeziei argheziene e un fragment de univers artistic. Mai exact spus: o parte constituită a universului întregii creații a lui Tudor Arghezi, care, în afară de versuri, include proză narativă, teatru, publicistică. În tot ce a scris, autorul **Cuvintelor potrivite** rămîne esențialmente poet și, indiferent dacă se comunică pe calea versului sau a prozei, a lirismului sau a satirei, imaginile pe care le-a creat se integrează în infinita lor diversitate, într-o aceeași viziune largă — am putea spune: totalitară — a existenței. Universul operei argheziene este prin excelență un univers osmotic. În reprezentarea poeziei noastre, întocmai ca în aceea a unor precursori ai simbolismului (Baudelaire, Rimbaud), între formele de existență cele mai diferite există corespondențe intime; mineralul, biologicul, spiritul interferează și cele mai umile vieții participă la viața cosmică. În fiecare clipă se naște și piere ceva în univers, natura străbate un proces de veșnică primenire. Lumea este creată în fiecare zi și tot zilnic se produce sfârșitul lumii. Parcurgînd opera lui Arghezi, cititorul asistă la spectacolul unei permanente geneze, al nașterii neîncetate a vieții din viață, concomitent cu descompunerea și nimicirea a tot ce e perimat. Poet al eternei creații, Tudor Arghezi este în același timp un pictor al degradării, al destrămării existenței corupte, imaginile de o splendoare și o luminozitate cerească întrepătrunzîndu-se antitețic, în scrisul său, cu priveliști ale hidrosului și terifiantului, sublimul coexistînd — bineînțeles, antagonic — cu grotescul, cu oribilul, cu teratologicul. Universul artistic argheziene concurează universul obiectiv nu numai prin forța expresivității, dar și prin vastitate. Lucian Blaga spune despre operele de artă exemplare că sînt un fel de cosmosuri create de om: **Cosmoizi**. Creației argheziene, această denumire se aplică perfect.

Dumitru MICU

(Continuare în pag. 4)

Stil și cultură

Să reverificăm formulările noastre. E instructiv și, nu de puține ori, reconfortant. Spunem că stilul presupune, înainte de toate, o riguroasă ordine spirituală. Nu intelectuală. Preferința pentru noțiunea de **spirit** nu urmărește încetșoșarea actului de creație, situarea lui într-o zonă difuză și incertă, deși terenul este aici atât de alunecos, atât de plin de surprize, ci dimpotrivă, delimitarea și numirea acelea întinderi a minții care acoperă total actul de creație, momentul unic și irepetabil în care se ivește opera. **Intelectual** ar spune mai puțin, ar numi doar acea componentă care concurează la creație dar singură nu înseamnă creație.

E necesară, la urma urmei, această precizare cu sunet de truism: stilul presupune ordine spirituală; se mai îndoiește cineva de notorietatea ei? Să vedem.

Arta secolului XX cunoaște un dramatic proces de diversificare stilistică și de definire, adesea de către creatori înșiși, a acestei diversificări, definire care aplicează la o terminologie extrem de nuanțată, capabilă să exprime cât mai exact noul act de făurire a operei de artă. Foarte mulți artiști ai secolului se simt structural chemați să clarifice raporturi intime apărute între artist și operă. **Apetitul** pentru teoria operei proliferează ca niciodată, contaminînd pe mai toți realizatorii de prim rang ai artei.

Ei bine, și așa — într-o concepție subterană — artistul a fost socotit ființa care beneficiază copios doar de primul sistem de semnalizare, recunoscîndu-i-se deci forța impulsivă a creației, rar și pe cea teoretică, de referință, de relaționare etc., acum iată sosit, în sfârșit, momentul să se spună că din prea multă spiritualizare arta sărăcește, se leucemizează. Mai puțină vorbă deci pe marginea operei (și cu atât mai puțină din partea realizatorului ei) și mai multă creație.

De altfel, nimic nelalocul ei în această rechemare a artei la rosturile ei primordiale (cine stabilește factorii de reglare ai acestui vast proces consumat în timp și spațiu, nu prea știm exact, știm însă că ei există și au putere; să ne ferim doar de falșii factori de reglare, acele voci iresponsabile care se cred mandatarile publicului, fără a ține cont de natura diversificată și contradictorie a acestei încăpătoare categorii), nimic deci nelalocul ei, dacă însă n-am ști că se exagerază în aceeași măsură în care s-a exagerat cînd s-a cerut artistului să facă proba spiritualității sale.

Părerii mereu verificate de istoria artei impun totuși, dincolo de intenții obscure și periferice, tipul de artist cult. Stil — ordine spirituală — instruire. Iată alchimia procesului. Dacă spunem că la stil se ajunge printr-o severă ordine a spiritului, atunci la această ordine se ajunge prin instruire, prin acea disciplină complexă, obținută în etape, cu acumulări succesive, neprecipitate, ferite de neliniștea trecerii timpului.

Val GHEORGHIU

(Continuare în pag. 6)

CONST. CIOPRAGA:

Ecran interior

AI. ANDRIESCU

În poezia unui istoric și critic literar ne vine greu să nu-l căutăm, până la urmă, tot pe cunoscutorul și pe interpretul operei literare, câteodată chiar în dezavantajul poetului. Dacă ne-am ghida după o astfel de idee preconcepțată, ar însemna că în opera literară a criticului poate fi mai ușor găsită schema, rețeta literară, de școală, după care s-a lucrat. Nimic nu ne poate face însă să credem că o astfel de șelărie nu s-ar putea descoperi, și încă la fel de lesne, chiar și în opera unui scriitor care nu iese din sfera creației literare propriu-zise. În ultimă analiză, problema creației rămâne, și într-un caz și în altul, numai una de vocație. Dacă scriitorul complet este și un rafinat și un avizat comentator de literatură, și exemplele sînt atît de numeroase încît devine de prisos orice citare de nume, este de la sine înțeles că și celălalt caz, al criticului creator de valori literare, trebuie recunoscut cu aceeași legitimitate. Și aici exemplele sînt prea numeroase ca să mai considerăm necesară ilustrarea. Se pune totuși o chestiune de ordin, am spune, mai tehnic. Discursul poetic, fapt observat încă de vechile retorici, se deosebește substanțial de acel al istoricului sau criticului, indiferent care ar fi domeniul în care se aplică. În ce măsură, așadar, astfel de interferențe stilistice pot afecta poezia? Și în această privință vom respinge orice judecată preconcepțată.

Poeziile lui Const. Ciopraga din volumul *Ecran interior*, editura „Junimea”, 1975, se resimt prea puțin de marea știință a autorului lor despre poezie. Nu s-ar putea spune că nu există și efecte scontate, și chiar un anume ton profesoral, în versurile acestui volum. Un exemplu concludent în acest sens îl oferă, credem, cu tot efortul de a atrage versurile într-o zonă mai misterioasă, prin mijlocirea unei personaj, Vladimir, fără identitate precisă, purtătorul de cuvînt al autorului, poezia *O frază scurtă, cristalină*, din ciclul *Aventuri cu Vladimir*, pe care o cităm de aceea în întregime: „Cafeaua, zice Vladimir, e bună pentru oboseală, / lopata pentru exerciții fizice, în zori, — / Eminescu e bun pentru durerile sufletului, ori cînd, // Vladimir, melancolic, pare neconsolat... / Nu mă pricep la zugrăvile și la cîntece... / Cum să spun ceva nou despre Ea, / cînd junele Werther murise pentru Ea? / cînd halucinatul Romeo murise cu Ea? / Cînd milioane de vorbe cad pe podea! // Spune! nu e mai bună o clătinare de crengi? / ori la pian o frază scurtă, cristalină — / *Agapô! agapô!* — cuvinte simple în elină!”. Rafinamentul livresc al acestor versuri este înșelător, și nu în direcția lui se definește personalitatea acestui poet. Există, în poezia lui Const. Ciopraga, întocmai ca în versurile citate, o mare doză de umor implicit și de ironie fină,

reținută, aproape de zîmbetul interior, și peste tot o neașteptată bonomie în comunicare. Poetul e un sensibil care se ascunde cu grație în spatele cuvintelor și-ți trebuie o anumită familiarizare cu limbajul său disimulat, lucrat cu impulsuri delicate de ac pe o pînză vaporosă, pentru a-ți da seama că de fapt existența, redusă la gesturile cotidiene, banale, este privită cu ironie înțeleaptă, de un om care și-a înțeles destinul, nu-și face prea mari iluzii, și se bucură de spectacolul unei lumi de miniatuuri în echilibru trainic. Poetul privește, de aceea, știind că toate au locul și ordinea lor bine stabilită, cu oarecare indiferență rolul acestor mici părți în angrenajul uriaș din care fac parte. Această acută privire acordată părții formează una din notele caracteristice ale acestei poezii, care reușește să infiltreze și un ușor sentiment de melancolie tocmai prin această limitare, prin această lipsă de perspectivă asupra întregului: „Măntrebi ce-i acela *fior*. Cum să-ți spun! // O respirație de vînt prin arbori, / O fugă de corbi în amurg, / O stea legănîndu-se-n munte, / O față surzînd la marginea mării. / Apoi o-nmormîntare cu valsuri din veacul trecut, / apoi surisul angelic din leagăn. / Ori dealuri și ape văzute din avion, / ori alte dimineți, alți fluturi, alte flori, / găinile, porumbeii bucurîndu-se de cîteva boabe / sau orbul pipîndu-și pîinea. / Iar lingă biserica Patruzei de sfinți / un copil întrebînd: / „Spune-mi ce-i moartea, mamă? Ce-i sfînt?” (*Fior*). Astfel de mici tablouri statice sînt numeroase în poezia lui Const. Ciopraga și comunică un marcat sentiment al imuabilității. De remarcă stilul nesupărător silogistic al unora dintre aceste poezii, tipul de raționament preferat fiind etimologia, care lasă, prin absența unei premise, mai mult loc de manifestare fantezică: „dacă gîștele Nilului ciugulesc printre lotoși, / ori visează solemne, putem spera — cred! // Dacă frunzele teilor ard în soare, / dacă milioane de fluturi se nasc peste plan, / oamenii au să spună totuși la mulți ani...” (*Perspective*).

Domeniul pe care-l explorează cu o evidentă plăcere poetul este mica provincie. În multe din poeziile volumului Const. Ciopraga lasă, de aceea, impresia că scrie o replică ironică, raționalistă, la sufocanta disoluție bacoviană, rezultatul unei răvășiri organice, profunde. Cităm în acest sens parabola *Cultivatorul de ciuperci*, care vorbește despre o fatală eșuare a iluziei în prozaism: „Cultivatorul de ciuperci îi plac iluziile, / iar ciupercile sînt iluziile lui dirijate, / taciturn, filosof, el le lasă cîteva zile — / pînă ce-au terminat jocul de-a viața, / pînă cînd iluziile au devenit perfect rotunde... / coșuri mari de nulele poposesc într-o di-

mineață / la oraș, lingă-un zid, sub un turn, în piață. // Restaurantele afișează imediat listele prozale, / consunatoriilor formulează aprecieri inteligente: / — Masa a fost delicioasă. Parcă mininci iluzii. / E ca și cum am fi fost în pădure! // Orașul lui Const. Ciopraga își lasă de multe ori impresia unui panoptic, copia statică a celui viu, privită cu o tristă detașare (*Tărîm modern*).

Personajele se mișcă fantomatic, fac gesturi mecanice, ca și siluetele lui Bacovia, se zbat într-o atmosferă rarefiată, din care viața se retrage pe nesimțite: „Ce om seducător farmacistul chel, din strada Chopin! // De fiecare dată mă-ncreabă de sănătate, de cîinele Sfinx / sau dacă mai cumpăricoane pe sticlă (/ un amic al său a mai descoperit citeva!). // Stăm apoi pe scaune, inconjurați de flacoane / pe care scrie în latinește numiri ciudate. // Ce rău îmi pare de moartea profesoarei de pian! / Era o plăcere s-auzi cum repeta la geam. // Pe stradă trec oameni, mașini, un dric de pompe funebre, / și farmacistul din strada Chopin, psiholog delicat, / începe o anecdotă picantă auzită la mare, / în timp ce minile-i freacă în vasul de porțelan / minunatele prafuri pentru dureri lombare...” (*Icoană pe sticlă*). Aceste incisive secvențe citadine sînt numeroase în volumul lui Const. Ciopraga: *Întrebări despre zodii*, *Bătrîna doamnă în gri*, *Cinematică*, *Femeia care așteaptă*, *Stradă cu pietoni și ciini*, *Ecran de toamnă* etc. Proiectarea acestui oraș fantomatic, dezlegat de un loc și de un timp anume, pe un ecran interior conduce, în multe cazuri, către o lume fantastică (*Aventuri imaginare*, *Întimplări în somn* etc.). De remarcă, și în astfel de poeme, undă ironică ce însoțește aproape fiecare vers: „Tineri cu plete aleargă-n grupuri pe străzi / să prindă unicornul strecurat în oraș. // Un brav colonel la pensie vorbește prudent: / „Monstrul privește cu cel puțin trei ochi. // De cel puțin trei veacuri el circulă-n lume: / trebuie prins, totuși, expus în piață, ucis! // Unicu-i corn să fie rupt și din el, vechii meșteri / să facă orice — piepteni și cutioare sculptate...” // Dar cum să desfigurezi unicornul — zic unii. / Muzeografiile sînt gata să-l pună sub sticlă. // Vai, dar unicornii nu mai sînt. — explică cineva, / care ținuse un anticariat devorat de molii... // De necaz, — următorii sînt gata de plîns...” (*Știri despre gluma unicornului*). Despre neînduplecata nevoie de vis a omului vorbește și frumoasa poemă *Fantastica pasăre Kivi*.

Const. Ciopraga scrie în *Ecran interior* un volum de agreabilă fantezie, dovedind încă o dată, dacă mai era nevoie, că știința despre poezie nu poate deveni în nici un fel un balast pentru creatorul de poezie.

Texte dialectale

Lucrările editate de instituttele de învățămînt superior (manuale, cursuri practice, culegeri de texte etc.), destinate aproape exclusiv studenților și avînd, de aceea, o circulație oarecum restrînsă, sînt numai rareori obiectul unor recenzii. Ne referim nu numai la revistele cu profil mai general, ci chiar și la cele de specialitate. Situația nu poate fi considerată normală și aceasta cu atît mai mult cu cît o bună parte dintre lucrările amintite reprezintă nu numai opere de transmitere de cunoștințe, ci și contribuții valoroase la dezvoltarea științei, la îmbogățirea metodelor de predare.

O lucrare editată de Universitatea din Timișoara, sub semnătura lui Vasile Frățilă, lector dr. la Facultatea de filologie-istorie, poartă titlul *Culegere de texte dialectale și glosar* (143 pagini). Apărută în 1974, ea cuprinde texte pentru toate dialectele limbii române. (dacoromân, aromân, meglenoromân și isoromân), autorul plecînd de la părerea majorității lingviștilor, români și străini, că ceea ce numim, obișnuit, „aromână”, „meglenoromână” și „isoromână” reprezintă, de fapt, nu limbi aparte, ci dialecte românești. În trecut spus, credem, de aceea, că folosirea cu valoarea de substantiv a adjectivului în aceste cazuri nu este potrivită și ar trebui s-o evităm, spre a nu răspîndi, în continuare, confuzii.

Fiecare dialect este ilustrat cu un număr important de texte. O bună parte din lucrare este consacrată, cum era și firesc, dialectului dacoromân. Textele sînt extrase din cele mai importante culegeri anterioare, publicate de Emil Petrovici, Tache Papahagi, Th. Capidan, Iosif Popovici, Sextil Pușcariu, D. Șandru, Ion Diaconu, Traian Cantemir, Cornelia Coliuc, Magdalena Vulpe și alții. Autorul *Culegerii*... nu s-a limitat însă numai la aceste surse, ci a adăugat, pentru unele graiuri dacoromâne, și texte culese de el însuși, fapt care sporțește valoarea lucrării. În felul acesta studenții au la dispoziție un instrument de lucru de o valoare incontestabilă.

Conținutul textelor este foarte variat, interesînd, astfel, nu numai lingvistica, ci și folclorul, etnografia etc. Redăm, aici, doar cîteva din titlurile celor 64 de texte publicate în lucrarea lui Vasile Frățilă: *Măsuratul la oi*; *Cum se face mîlaiul sub țest*; *Cuculeț, pasăre vie*; *Horia lui Gruia*; *Cum se face o casă*; *Școala de altădată*; *Obiceiuri la naștere*; *Cum se lucrează lina*; *Fata cea cuminte* etc. Dificultățile de înțelegere a textelor dispar dacă avem în vedere că autorul a dat, la începutul culegerii, chela lecturii lor prin reproducerea sistemului de transcriere fonetică folosit de *Atlasul lingvistic român* iar la sfîrșitul ei, un amplu glosar.

Gruparea textelor dacoromâne atrage atenția în mod deosebit: A. Banat, Hațeg, Oltenia de nord-vest; B. Transilvania; a) Crișana; b) Maramureș; c) Transilvania de nord-est; d) Transilvania de centru și de sud; C. Muntenia și Oltenia; D. Moldova. Reiese de aici că autorul nu admite, în fond, nici punctul de vedere după care dialectul dacoromân cuprinde cinci subdialecte (muntenesc, moldovenesc, bănățean, crișean, maramureșean) nici pe acela potrivit căruia unii cercetători admit existența, de fapt, numai a două subdialecte, moldovenesc, la nord și muntenesc, la sud. Vasile Frățilă, un pasionat cercetător al graiurilor ardelenesti, a dezvoltat această teorie în teza sa de doctorat intitulată *Graiul de pe valea superioară a Tirnavelor*, pe care a susținut-o, în 1973, la Universitatea din Timișoara. Așadar, graiurile din centrul și sudul Transilvaniei nu pot fi grupate cu cele muntenesti, după cum graiurile din nord-estul Transilvaniei nu pot face parte din cele moldovenesti. Argumentul adus, într-un scurt *Cuvînt înainte* la culegerea de texte de care ne ocupăm este constatarea că aceste graiuri ardelenesti „au cele mai numeroase și cele mai importante particularități comune cu celelalte graiuri de peste munți (cu cele din Crișana și Maramureș)”. Dar, totodată, graiurile ardelenesti amintite au, precizează autorul, „destule particularități care le individualizează” (p. II).

Nu încape îndoială că după publicarea și a tezei de doctorat amintite se vor ivi noi discuții privind chestiunea, atît de controversată, mai ales în ultima vreme, a repartiției dialectale a teritoriului lingvistic dacoromân. Credem, în orice caz, că teoria existenței mai multor subdialecte dacoromâne este mult mai convingătoare decît aceea potrivit căreia ar trebui redus totul la două arii, una nordică, alta sudică.

Observăm, în încheiere, că lipsesc texte din Dobrogea, regiune caracterizată printr-un „mozaic” lingvistic și care, de aceea, prezintă un interes particular atît pentru dialectolog cît și pentru cercetătorul limbii române literare. De asemenea, observăm că anumite regiuni, considerate de toți cercetătorii drept zone lingvistice de tranziție, cum este, spre exemplu, Bucovina, sînt prea puțin ilustrate în lucrare. Poate că nu ar fi fost lipsită de interes o discuție mai largă, în primele pagini, a diferitelor sisteme de transcriere fonetică ce au fost folosite, de-a lungul timpului, de către cercetătorii români. În sfîrșit, am crede că astfel de lucrări ar putea valorifica și texte culese de studenți, în special de către aceia care, sub îndrumarea științifică a profesorilor, pregătesc monografiile dialectale fie pentru cercurile științifice fie pentru trecerea examenului de licență.

Lucrarea este de un real folos pentru studenții filologi în primul rînd. Alcătuită cu multă grijă și migală, această culegere de texte contribuie la o mai bună pregătire a studenților și la o mai profundă cunoaștere a graiurilor populare românești în general.

Ștefan GIOSU

mențiuni critice

THEOHAR MIHADAȘ: Elegii

Și în acest volum ca și în cele anterioare (*Tărîna seilor*, 1967, *Reminescențe*, 1969, *Trecerea pragurilor*, 1972) Teohar Mihadaș, (debutant în 1941) își dezvoltă profilul și individualitatea lirică. Totuși, dacă poetul ar evita un anumit eclecticism tematic, dacă și-ar dezvolta formula stilistică — incontestabil neîmprumutată — într-un precis teritoriu de idei și semne, atunci și opera sa ar fi mai pregnantă, afirmîndu-și un loc mai sigur în contextul liric. În cărțile anterioare poezia sa se fixa într-o lume ancestrală și omagiază ritualitatea, obiceiurile magice în anumite vetre de fertilitate — nu fără a face referințe istorice și geografice — dar efectul era de un ermetism uneori superficial.

E drept că și acum această poezie alexandrină, de mare rafinament inițiat, amintind prin nu știu ce joc ascuns al rafinamentelor de Cavafis, invocă sanctuare getice, locurile „stră-mume”, „galaxia din afunduri” sau o amintire din anul 102. Oricît de absoconce (cu inconsecvențe însă), poemele păstrează anumite rudimente epice.

Pe spații mici — excelente, versurile nu se ridică totuși la o semnificație generală. Le lipsește o osatură fermă, un principiu unic de organizare. Poemele erotice par superioare celorlalte, pentru că se pot citi în sine, fără altă referință: „Te regăsești oriunde, aievea, ca și cum / lubirea ta se-nnoțește în noi a neîmpăcare. / Te voi striga în toate răspîntiile de-acum... / Iar locurile toate, în calea mea, de care / Îmi amintești, nu locuri îmi par, ci sanctuare. // Tresar, copilărește încredințat, cînd zbor / Ori zvon de vreo aripă îmi săgetează drumul, / Că o nă-

lucă este, a ta, și-atunci cobor. / Precum în nopți cu dalii pogoară-n noi parfumul. / În taina unui cîntec adînc înnoitor.” (...). (*Te regăsești*).

Poeziei lui Teohar Mihadaș pare a-i lipsi ceva, indefinibil din punct de vedere critic. Ceva, dar foarte puțin.

Aureliu GOCI

JEAN BART: Scrieri I

Cunoscut mai ales prin romanul *Europolis* și prin novela *Datorii uitate*, Jean Bart reprezintă cazul unui prozator legat de cercul „Vieții Românești”, cu contribuții notabile în dezvoltarea literaturii române din secolul nostru. Din păcate, o dreaptă situație a sa în contextul literaturii române moderne a fost pînă acum dificilă, deoarece ne-a lipsit o ediție completă a operei acestui interesant prozator. Unui asemenea deziderat îi răspunde ediția îngrijită de C. Mohanu, al cărui prim volum a fost tipărit în valoroasa colecție *Restitutio*, a editurii Minerva. Cuprînzînd textele din *Jurnal de bord*, *Datorii uitate*, în *deltă*, *Peste ocean*, acest prim volum al ediției este însoțit de o amplă prefață, care reprezintă de fapt cel mai bun studiu monografic dedicat lui Jean Bart. C. Mohanu coroborează datele biografice cu cele de istorie literară strictă, preocupat fiind permanent de încrederea prozatorului în epocă și de reliefașe specificei operei sale. Pe de altă parte, prefațatorul studiază opera din interior, determinînd cu repere precise valențele artistice care conferă scrierii lui Jean Bart un loc anume în evoluția prozei românești. Analiza lucrărilor prozatorului, cu raportări la *Viața Românească* și *poporanism*, ca și la literatura europeană cu tematică similară, este subtilă și convingătoare. C. Mohanu se dovedește a fi un istoric literar stăpîn pe mijloacele sale de investigație. În același timp, transcrierea textelor dovedește competența remarcabilă a îngrijitorului ediției. Din acest punct de vedere, constatăm că avem de-a face cu o ediție științifică. Excelente sînt notele care însoțesc textele. Regretăm doar faptul că tabelul cronologic nu a fost inclus în acest volum al ediției, care reprezintă, deopotrivă, un act de justiție literară și un reper sigur în studiul operei unui prozator român original.

Ilie DAN

GRAȚIAN JUCAN:

Cimpulung Moldovenesc — Vatră folclorică

Profesorul Grațian Jucan, harnic și pasionat folclorist și etnograf, pe linia bunelor tradiții ale lui Simeon Florea Marian și Alexandru Voevidca, a tipărit de curînd o interesantă și instructivă lucrare intitulată *Cimpulung-Moldovenesc — Vatră folclorică*. De fapt, cartea vine să în-tegrească o lucrare mai veche a autorului, apărută în 1971, și anume *Culegere de folclor de sub muntele Rarău*. Lucrarea constituind prima referire la Vatră folclorică a Cimpulungului Moldovenesc ce „se remarcă cu note specifice în ansamblul patrimoniului nostru popular”, o lucrare de proporții, de o mare diversitate tematică, metodic alcătuită și cuprînzînd o arie geografică polarizînd în jurul cunoscutului masiv muntos bucovinean.

Noua carte este „o contribuție la un capitol din viitoarea monografie a Cimpulungului Moldovenesc, la care autorul se gîndește” — se arată în *Argument*. Autorul a simțit nevoia realizării ei, tocmai din lipsa unei lucrări de sinteză privind aceste pitorești meleaguri, deosebit de bogate în artă populară și artiști populari, încărcate de legendă și de frumuseți ale lirismului creației socialiste.

Pornind de la legenda așezării, ocupîndu-se de arhitectura și arta încrustării lemnului, de farmecul deosebit al portului popular, de obiceiurile nunții, de „împistrarea ouilor”, de Muzeul lemnului, de colecția de linguri de lemn a profesorului Ioan Tugui, de poezia populară veche și nouă, de unele datini de sărbători, de artiști ca sculptorii în lemn I. H. Șirghie și Constantin Brăescu, de artiști populari ca poeta Elisabeta Șirghie, ca fluiierul vestit Ilie Cazacu, ca foarte cunoscutul constructor de instrumente populare Mihai Lăcăuș, descriînd natura generoasă și superbă care alcătuiește și înconjoară vatră folclorică, Grațian Jucan înfățișează în cartea sa un fenomen tulburător: acela al dezvoltării unui folclor pe linia tradițiilor rurale — în plină dezvoltare urbană și în armonie cu ea — însușindu-și înnoirile și integrîndu-și-le, dar reflectîndu-le într-o viziune constant dominată de sentimentul naturii.

Bogata informație, stilul fluent și îngrijit, deseori încărcat de emoție, face ca schița de monografie a profesorului Grațian Jucan să stîrnească interesul și adeviziunea cititorului.

DraGoș VICOL

AUTORI: COPIII!

Revista „Cronica” a inițiat, la începutul lunii martie a.c., concursul de creație Autori: copii!. Dintre numeroasele poezii, povestiri, povești, reportaje literare, desene primite, juriul a selectat lucrările cele mai meritorii în vederea premierii și publicării lor. Desigur, alegerea s-a dovedit, nu o dată, dificilă, spontaneitatea, originalitatea, farmecul ludic marcând aceste pagini. De aceea, citarea „autorilor” notabili se impune.

Mulțumindu-le pentru participare, redacția revistei „Cronica” urează tuturor concurenților succes deplin atât în activitatea școlară cât și în laudabilele preocupări artistice.

Premiul III

Gînd de copil

Cad lin razele de soare, mîngîind nugarul tineri ai copacilor. Cad privirile tandre ale mamei pe fețele surizătoare ale copiilor. Copacii înfloresc sub razele fierbinți de soare. Copiii înfloresc sub ochii calzi ai mamei. Surîd cînd mă uit în oglindă și văd cît am crescut, zîmbesc cînd văd că-ți trec de umăr și rid cînd îmi spui că am să te întrec.

Azi e ziua închinată ție. Am ales un buchet de flori, cu fiecare floare curinzînd gîndurile, iubiturile și speranțele mele. Ți le dăruiesc ca să le cunoști, să le ascuți și să le înțelegi. Și îți ofer pe lingă el și primăvara cu plete blonde și ochi albaștri. Din pletele ei, am luat florile pe care acum le ții în mînă. De pe buzele ei, am luat surisul cu care ți le-am dăruit.

Eu am crescut. Sint mare. Poate nu mai sint copil în sufletul meu. Ai să-mi spui că pentru tine voi rămîne mereu copil. Știam. Dar vreau să-ți spun că și atunci cînd voi privi copiii și voi spune cu regret: „și eu am fost ca ei”, tu vei apărea ca să luminezi și să înfloresci visul care este copilăria mea.

Alina MUNGIU
cl. V-a C

Liceul „Mihai Eminescu” — Iași

Premiul II

Timp

M-a strigat noaptea —
a vrut să rămîn cu ea
doar o clipă, o clipă.
Eu am alergat către ziuă.

M-a chemat tristețea
pentru cioburi de zimbet.
Mi-a fost frică de ea
și-am lăsat-o-n tăcere.

M-a prins bolta cerească
dar era rece și-adîncă,
am simțit indemnul
să fug după soare fierbinte.

M-a îmbrășișat natura,
am început jocul de vis —
fugea fericirea, fugeam și eu
și mereu vom fugi împreună.

Oglinzi

Mă văd în oglinzi pretutindeni:
în cristali mărunți de zăpadă,
în adîncul lacului poleit,
în strălucirea lunii înghețate,
în ochii oamenilor drepti și calzi.

Cu sufletul meu de copil
mă văd în oglinzi pretutindeni:
aceiași ochi setoși de lumină,
aceiași gînd curat și cinstit,
aceiași inimă plină de viață,
aceiași eu de-atunci și de-acum.

Mă văd în oglinzi pretutindeni
mă caut, mă văd și-nfloresc.

Roxana TOMA
cl. VII D
Liceul „M. Eminescu” — Iași

Mențiune

Povestea miracolului de piatră

A fost o dată un împărat și o împărăteasă. Și ei nu aveau copii. Într-o zi pe cînd împăratul pleca cu oștenii săi a zărit o stîncă. Sub stîncă era o peșteră. A intrat în ea dar n-a văzut nimic. Atunci i-a apărut în fața lui o Lumină. Atunci împăratului i-a cam fost frică. Lumina a dispărut. I s-a cam părut că vorbește. În gîndul său se răscolea că este chiar minunea pe care o căuta el. Atunci Lumina a ghicit că o vrea pe ea ca să zică că este copilul lui.

Lumina i-a spus că dacă o vrea, poate să o iele. — Dar, împărate, poți să mă ici cu o condiție: să mă păzești de Căpcaun. El de multe ori a vrut să mă fure. Așa ca să mă păzești bine. — Bine, Luminița mea frumoasă. Am să te ascund în pădurca de aur. Împăratul după cum zise așa a făcut. O ascunse aproape de casa Căpcaunului. Atunci Căpcaunul a aflat totul. Căpcaunul a furat-o și a vîrît-o în temniță și domnița a scăpat prin vrăji. Domnița s-a maritat cu un fiu de împărat.

Lumea jucăriilor

Ionică se juca. Zicea că păpușile nu-i plac. Făcea ce făcea, le lua de piciorul drept și le dădea de pămînt. Seara păpușile au plecat. S-au dus multă vreme pînă ce-au ajuns într-o poteniță.

— Vai ce mirosne sint aici! spuseră păpușile.

— Da, da, așa este! Atunci un fluturaș le-a auzit și i-a trimis veștea reginei florilor. Ea a venit de grabă...

— De unde veniți?
— De la un băiețuș! Era rău! spuse

Mandolina! dar să nu ne depărtăm prea mult.

Băiatul s-a îmbrăcat repede și s-a dus după ele. A mers repede, foarte grăbit, pînă ce a ajuns acolo unde vorbea regina florilor cu jucăriile.

— Vai, vine stăpînul, băiețușul!
— Stați aici! nu vă fie frică! — Cum a venit, i-a zis:

— De ce chinui păpușile?
— Fiindcă așa vreau!

— N-am să ți le dau dacă le bați!
— N-am să le mai bat! Jur!

— Ia-ți-le! Alariva, regina florilor, spune: — Nu vrei să ospătezi la noi?

— Nu, e tîrziu! Mama mă așteaptă! N-am să vă mai bat! le-a sărutat pe rînd!

A mers pînă ce a ajuns acasă! El nu le-a mai bătut pe păpuși! Ele erau vesele! Dar și noi sintem veseli că v-am putut spune povestea pînă la capăt.

Adrian Mircea FILIP
clasa a II-a
Școala generală nr. 19 — Bacău

Ana Ghiba (cl. a VII-a):
„Prietena mea negresa”

— Perfect, așează ovalul în termos. Să mergem la avion pentru a cerceta ovalul luminos.

Cercetarea lui aducea o nouă surpriză. Oleg a exclamat: „Observ ceva mișcîndu-se”. Ovalul supus analizelor s-a desfăcut, ca și cum ar fi fost un ou, sub lumina Aurorei Boreale; din el a ieșit un omuleț.

Prima ipoteză a exploratorilor a fost aceea că, acolo pe planeta necunoscută, oamenii descoperiseră o metodă de păstrare a vieții, la temperaturi extrem de scăzute, în peșterile adînci, unde nu intra nici soarele și nici o altă influență din exterior nu putea modifica temperatura „oului” din care „se nașteau” oameni care trăiseră altădată. Miracolul produs de Aurora Boreală era numai aparent, revenirea la viață a lui Theod se datoră de fapt prezenței celor doi exploratori: Oleg și Liz, căldura omenească înfăptuise minunea.

Împreună cu Theod, exploratorii s-au îndreptat spre avionul care-i adusese aici, și au decolat din nou spre Terra.

Prin spațiu, avionul mergea cu o viteză uimitoare. Din cînd în cînd se iveau un noraș alb. Intr-un tîrziu au aterizat. Theod avea cinci ani.

Mădălina HURJUI
Clasa a VIII-a C
Liceul „G. Ibrăileanu” Iași

Mențiune

Privighetoarea

Era o zi de primăvară. Gingașele flori cu frunzele verzi ca de samarald se legănau ușor în razele aurii ale soarelui. Natura mă îndemna să mă duc în lumină; să ascult glasul privighetorii, să adorm ca vrăjită în brațele minunatului cîntec. Acolo, brazilii cu faimoasa lor haină, salutau cu bucurie natura trezită la viață.

Deodată, se auzi un cîntec vrăjit. Parcă și soarele s-a oprit să audă glasul fermecător al privighetorii. Incelul cu incetul am adormit la poalele unui bătrîn brad. Bătrînul brad m-a luat în brațele sale și mă legăna încet. În leagănul acela m-am născut a doua oară. Mirosul de cetină și de rășină umplea zările albastre.

O! Divină natură! N-aș mai pleca niciodată de acolo. Pe aripile zefirului veneau la mine vibrații, cîntecului pe care-l ascultam. În lumină cînta privighetoarea. În cupele albe ale florilor stăteau prinți și prințese pe minuscule tronuri de rouă cu coroane de cleștar pe cap. Și ei ascultau recitalul privighetorii. Deodată, privighetoarea s-a înălțat în văzduh și a coborît în pe mîna mea. Trilurile-i vrăjite adormeau întreaga natură.

— Ah! Privighetoarea, aș vrea să stai mereu alături de mine, mereu să mă încînți cu melodia-ți măiastră.

— Da! Și eu aș vrea să fim împreună. Noi privighetorii fugim de voi oamenii, pentru că unii sint răi cu noi, păsările. Dar nu știți cît de mult vă iubim. De aceea vă cîntăm vouă și naturii.

Dintr-odată, păsările s-au strîns în jurul meu și-au început să cînte și să se înalțe spre bolta azurie a cerului. Mă înălțam tot mai sus, mai sus. Pe fiecare nor se afla un pitic cu scufița roșie cu un trandafir înfocat. Cred că oamenii de jos mă vedeau numai cîntec și muncea cu mai mult spor. Cred că nimeni nu mai era rău.

Deodată, păsările mi-au dat drumul. Coboram lin ca un fulg spre pămînt. M-am trezit sub bătrînul brad.

Soarele scăpăta spre asfințit. Cerul însingera. Dinspre pădure inserarea cobora încet. Am ajuns acasă, fericită și cu convingerea că ori de cîte ori oamenii se vor duce în lumină să asculte glasul privighetorii, aceasta va sta de vorbă cu ei și vor fi împreună...

Elena MUNTEANU
clasa V-a E
Școala generală nr. 3 — Suceava

Premiul II

Intr-o zi

Intr-o zi am sărutat o floare,
Și ochii mei s-au umplut de lumină.
Intr-o zi am sărutat un ram
Și vorba mea s-a făcut zefir
Și glasul meu s-a făcut boare.
Intr-o zi am sărutat fruntea țării
Și din pămînt mi-am plămădit inimă
Și mi-am pus-o în piept.
Intr-o zi am sărutat cerul
Și mii de idei s-au țesut
Și mii de luceferi au căzut
În ploaie de raze.
Intr-o zi am sărutat pămîntul
Și trupul meu s-a înălțat spre stele.

Chipul eternității

Am vrut să string oceanul
În ochi ce nu se vor închide niciodată.
Am vrut să adun ploaia despletită
Intr-un chip făcînd ca și ea.
Am vrut să adun întunericul
Și să împletesc șuvițe de păr.
Am vrut să culeg tăcerea
Și să clădesc o frunte sub care se sparge oceanul.
Am vrut să urc munții și să bat în piatră
Voința.
Am adunat toate acestea
Și am plămădit chipul eternității.

Ioana CIONGRADI
cl. a VII-a D
Liceul „M. Eminescu” — Iași

Premiul III

Țară

Plîng străbunii
iar din lacrimile lor
răsar flori
pe cîmpul plin de zăpada
anilor negri
plîng străbunii
iar din lacrimile lor
răsar munții
plîng străbunii
dar nu de ură și suferință
ci de bucurie că visul
lor s-a împlinit.

Îți sărut fruntea

Mă închin
și-ți sărut miinile
mă închin
și-ți sărut fruntea
pe care stau scrise
cu litere de singe
jerftele străbunilor
mă aplec peste
pletele tale argintii
precum mina care s-apeleacă
spre rodul vieții sale
și cînt vitejii tăi
Țară.

Valentin SPÎȚĂ
cl. a V-a
Școala generală Runcu — jud. Iași

Premiul III

Theod

Noaptea își lasă clopotul ei umbrît de fantastic și de ochiuri luminoase. Pare că te-ai afla sub o cupolă, în jurul unor jucării abia aduse de Moș Gerilă. Sus un avion, mai jos niște peșteri, munți ce par de carton, și apoi întîmplări și viețuitoare curioase.

Aceiași echipaj din prima aventură: Oleg, căpitanul echipei, Liz, și un nou personaj de 5 ani, Theod.

Un avion enorm pornește spre înaltul cerului, avînd farurile aprinse. Luminile pătrund adînc în spațiu. O planetă foarte apropiată de Antarctica a fost descoperită de Oleg, conducătorul avionului. Liz era preocupată de realizarea diapozitivelor. Gigantul cu aripi de fier a coborît.

Oleg calcă foarte curajos pe teritoriul abia descoperit; era înarmat cu un pistol cu autoîncărcare, un reflector de buzunar și un aparat de mărit imagini.

Liz se plîngea că nu se poate acclimatiza cu atmosfera de acolo. Oleg a invitat-o să se întoarcă la avion. Apoi i-a spus:

— Stinge lumina și nu face zgomot.
Oleg pornește; observă un cerc mare și roșu. Se ascunde în spatele unei stînci. Cercul acela roșu se apropie și mai mult. Acum este lîngă stîncă.

— Liz, vino în ajutor, sint în mare pericol.
— Intr-o clipă.

Cercul se vedea foarte deslușit. Oleg cercetează cercul, Liz îl fotografiază, și astfel ei descoperă că lumina aceea era un sistem radar aparținînd unor viețuitoare încă necunoscute de cei doi exploratori.

— Liz, m-auzi? Am reușit să disting o figură pe care n-o pot defini. Nu știu dacă ea reprezintă fața unui om sau a unei alte viețuitoare de pe planeta aceasta nouă. Lumina este foarte slabă și aparatele de înregistrare rămîn din cînd în cînd inerte. Secretul acestor imagini a fost aflat numai după dezvoltarea filmelor realizate de Liz. Cercul luminos era într-adevăr o instalație electrică ce fusese defectată din cauza aparatelor exploratorilor printr-un fenomen de interferență necunoscut, și care acum nu mai producea energie, ci rămăsese imobil ca o lumină roșie în cîmpia aceea monotonă și întunecată.

Au coborît apoi într-o peșteră, asemănătoare cu grotele din ținuturile noastre, unde întunericul era și mai dens și unde nici pata aceea luminoasă nu mai pătrundea.

Cercul luminos se putea observa totuși dintr-un anumit unghi al peșterii, un fel de intrînd perpendicular pe axul principal, prin care venea lumina aceea. Un oval scilpitor aflat într-un imens disc de raze, stătea împietrit în adîncul peșterii.

Mai tîrziu, cînd au ajuns la el, acel oval s-a demonstrat a fi un obiect probabil din piatră, care reflecta lumina venită de la cercul luminos. Dar nu mare a fost surpriza exploratorilor cînd luînd ovalul în mîini și scoțîndu-l afară au constatat că el se transformă precum un bulgăre de zăpadă sub influența căldurii.

— Stai! Am găsit termosul cel mic în care am reușit să obțin la plecarea din Antarctica minus 273°, temperatura absolută.

La concursul „Autori — copii!”, printre alții, au participat și Ciobanu Lizuca — Deva, Iliciuc Margareta — Vișeu de Sus, Mihaela Teodorescu — Brăila, Hans Lorenz — Timișoara, Bogdan Dragomirescu — Constanța, Dan D. Păcurariu — București, Daniel Szekely — Bistrița Năsăud, Costin Radovencu — Constanța, Alina Georgehe — Dorohoi, Anca Bujor — Botoșani, Aron Andă — Mangalia, Bocancea Aluna, Suci Luminița, Sadovei Luminița, Dan Bodnar, Goideșcu Renata — Suceava, Andra Negoiescu, Candet Liliaca, Amihăesci Cristina — Iași și elevii din clasele a V-a, a VI-a, a VII-a și a VIII-a — Școala generală Ghindăoani, com. Bălățești, jud. Neamț, ale căror desene au fost grupate în expoziția deschisă între 30 mai și 10 iunie la galeria „Cronica”.

filozofică a epocii noastre

Marxismul ca filozofie are o situație unică în istoria gândirii, înscriindu-se ca un fapt istoric de importanță universală prin influența sa asupra clasei muncitoare și a celorlalte clase și pătri progresiste, asupra evoluției și destinului întregii umanități. Aparută ca filozofie a proletariatului, marxismul a cucerit și cișugă mințile și inimile a milioane și milioane de oameni ai muncii, a tot mai multe personalități din domeniul culturii, științei și creației, prin idealul profund umanist ce-l emană, prin caracterul său profund științific și creator, prin concepția dialectică despre lume atât de potrivită cu spiritul epocii în care trăim, cu mutațiile care se succed atât de rapid pe plan social-politic, științific și tehnic în zilele noastre.

De aceea, nu putem să nu subscriem ideii că filozofia marxistă constituie filozofia cea mai contemporană. Marx, recunoștea pe drept cuvânt Jacques Mantoy într-un dicționar de termeni fundamentali ai filozofiei contemporane, „face parte din filozofia contemporană poate mai mult decât existențialistii și chiar structuraliștii” („Les 50 mots-clés de la philosophie contemporaine”, 1971, p. 7).

Această largă influență și prestigiu de care se bucură filozofia marxistă în zilele noastre este un fapt de interes științific și ideologic care este semnalat, studiat și analizat de gânditori dintre cei mai diferiți ca orientare filozofică și politică, pentru că marea gândire marxistă se exprimă nu numai prin însuși faptul de a trezi interes în mintea și conștiința maselor, a gânditorilor progresiști, ci uneori chiar și în rindul rivalilor săi ideologici.

În acest context se înscrie și cartea lui Pierre Masset „Le marxisme dans la conscience moderne” (Paris, 1974). Lucrarea autorului francez, care se vrea doar o analiză și o prezentare „constataivă” a prezenței și influenței marxismului în lumea contemporană, o „inventariere” a principalelor sale expresii în planul practicii politice, conștiinței comune și teoriei, și nu un studiu istoric și nici unui critic, așa cum precizează el, este o recunoaștere din partea unui gânditor nemarxist a influenței extraordinare a marxismului în lumea contemporană. Marxismul, rolul și influența sa enormă în lumea contemporană se impun lui Pierre Masset cu puterea unui „fapt de viață”. Fie că-l aprobăm sau nu, „faptul este prezent, spune el, fiind vorba de a-l constata”. Marxismul este, „în mod incontestabil, recunoaște cercetătorul francez, o realitate importantă prin amploarea și profunzimea influenței sale în lumea universitară”, pe plan teoretic și filozofic, dar mai ales pe plan practic-politic. Cel mai puternic se impune comentatorului această constatare în raport cu lumea muncitorească, marxismul dovedindu-se capabil să mobilizeze masele muncitorești, acestea recunoscând în marxism „instrumentele cele mai adecvate... ale luptei revoluționare eficace”.

Marxismul i se relevă în același timp ca o realitate internațională, fiind „la putere” în țările socialiste, iar în numeroase țări capitaliste, cum sînt Franța și Italia, îndeosebi prin partidele comuniste, „reprezintă o forță considerabilă”. Marxismul, recunoaște Masset, „nu cunoaște altă limită decât cea a planetei însăși”.

Există, desigur, maniere multiple de a suferi influența marxismului în zilele noastre, fapt ce se concretizează în numeroase mișcări și tendințe care se pretind marxiste sau pleacă de la anumite teze ale marxismului. Dar ceea ce reține atenția lui Pierre Masset este faptul că marxismul exercită astăzi o influență nu numai asupra celor ce i se declară adepți, dar chiar și asupra dușmanilor săi ideologici și politici. „Însuși faptul de a duce lupta împotriva marxismului, fie pe planul ideilor, fie pe cel al practicii politice, este încă o manieră de a fi marcat de el” (p. 10). Chiar antimarxismul este, după părerea sa, „încă o manieră de a se referi la marxism”. Marxismul, ca realitate ideologică, nu mai poate fi astăzi ignorat sau pus „între paranteze”, pentru că „el este prezent și acționează pretutindeni”, deși există numeroase atitudini față de el, „de la adeziunea explicită pînă la respingerea formală, trecind prin toate nuanțele de ezitare sau simpatie”.

Influența marxismului în lumea contemporană este constatată și analizată de Pierre Masset în primul rînd în domeniul conștiinței comune, audiența unei filozofii manifestându-se, după opinia sa, în măsura în care „ea transpare în discursul comun”, și apare „ca impregnare atmosferică a gândirii și limbajului” și nu rămîne doar treaba specialiștilor și inițiatorilor. Ori marxismul este acea ideologie care „a reușit să pătrundă în limbajul vieții cotidiane”, temele sale regăsindu-se, așa cum observă istoricul francez al filozofiei, în gura oricărui om și devenind o realitate și acțiune socială revoluționară. Pierre Masset surprinde receptarea gândirii marxiste în creșterea combativității maselor, în critica și contestarea de către acestea a societății capitaliste. Contradicțiile orînduirii capitaliste accentuate în lumea de astăzi „nu mai scapă în zilele noastre, spune Masset, nici observației omului de pe stradă”, critica societății capitaliste devenind „o piesă indispensabilă a echipamentului cultural al omului cinstit de astăzi”. Critica societății capitaliste se împletește cu aspirația profundă a maselor spre socialism, spre o societate mai dreaptă și echitabilă.

Deși precizează că nu urmărește să facă o critică marxismului, lucru pe care și-l rezervă, spune el, pentru mai târziu, cînd va reuși să realizeze o cunoaștere temeinică a „faptului marxist”, Pierre Masset consideră, ca și alți antimarxiști contemporani, că ideile elaborate de Marx se potrivesc în principal secolului trecut, condițiile fiind total schimbate astăzi. O asemenea concepție promovată de Masset este contrazisă de fapte, de înșeși datele analizate de acesta privind creșterea influenței gândirii marxiste și a ideilor socialiste. O filozofie depășită în epoca noastră n-ar putea să-și lărgească tot mai mult influența și audiența în rîndul maselor de oameni ai muncii, a oamenilor de știință și cultură.

De asemenea, recunoscînd largă influența a marxismului în societatea contemporană care nu lasă în afara zonei sale nici unul din sectoarele vieții umane, astfel încît se poate afirma că „marxismul aparține de acum orizontului familiar al omului contemporan, că el a trecut, cel puțin în parte, în conștiința modernă”, Pierre Masset consideră în mod ciudat că, în aceeași măsură, acesta a încetat de a fi doctrină „care contestă ordinea stabilită”. Mai mult chiar, contrazicîndu-și întregul expozeu privind extinderea influenței marxismului în domeniul conștiinței comune, al gândirii și reflexiei teoretice, Pierre Masset ajunge să afirme că marxismul tinde, prin însuși faptul pătrunderii sale în conștiința comună, „să dispară ca marxism în măsura în care el trece în patrimoniul comun”. „Devenit fapt de civilizație”, continuă Masset, să facă simple declarații fără nici un temel, marxismul „s-a pierdut ca doctrină. Succesul său a fost pierrea sa”.

Oprindu-se asupra acestor fraze, cititorul își pune în mod firesc întrebarea: Cum se mai explică atunci influența crescîndă a marxismului asupra unor păcări din ce în ce mai largi — fapt pe care însuși Masset îl recunoaște și consemnează la tot pasul în cartea sa? Asemenea concluzii, care nu mai sînt în concordanță cu faptele, ci țin de atitudine antimarxistă a autorului, care nu mai ține seama în interpretarea realităților ideologice de faptele reale pe care el însuși le constată și le apreciază ca atare, rămîn de aceea doar fraze goale.

Trăgînd asemenea concluzii, Pierre Masset păstrează o viziune aristocratică despre filozofie, care de îndată ce pătrunde în mase își semnează actul pieririi sale. Nînic nu este mai greșit decât de a extinde o asemenea concepție în aprecierea marxismului. Spiritul popular al filozofiei marxiste ține de însăși esența ei de concepție științifică despre lume a clasei muncitoare, de caracterul ei ideologic clar definit, care-i de partea forțelor și păturilor revoluționare, progresiste. Influența tot mai largă a marxismului în lumea contemporană și cucerirea conștiinței maselor, a unor popoare întregi, ține de însăși viabilitatea filozofiei și teoriei marxiste, de faptul că ea a fost verificată practic și aceasta sporește forța de atracție a idealurilor pe care le promovează. Iar aceasta nu poate însemna, nu numai dispariția ei ca teorie, dar nici măcar diminuarea rolului teoriei sale filozofice, ci dimpotrivă impune noi exigențe generalizării teoretice, dezvoltării gândirii și teoriei științifice.

În critica pe care o schițează asupra marxismului, Pierre Masset rămîne la o concepție dogmatică despre marxism, abordînd teoria ce este legată de numele lui Marx ca și cînd aceasta nu s-ar fi dezvoltat și îmbogățit în nici un fel de la apariția ei prin contribuțiile altor gânditori marxiști, ale partidelor comuniste și muncitorești. Ori, marxism-leninismul este o învățătură vie, care se îmbogățește odată cu practica revoluționară, cu generalizarea noilor date ale științei și realității sociale, cu analiza științifică a noi fenomene și mutații ce au loc pe plan național și mondial, prin contribuția largului front al gânditorilor marxiști și a celor influențați de marxism, a experienței și gândirii teoretice a tuturor partidelor comuniste și muncitorești, la tezaurul comun al acesteia gândiri revoluționare, care marchează tot mai profund transformările și conștiința omului epocii noastre.

Ion FLOREA

Pamfletul arghezian, întregind o bogată tradiție a gazetăriei românești, rămîne, în același timp, o față a poeziei celui care ne-a lăsat Cuvintele potrivite, ca și Florile de mucigai, unde proiecția unor viziuni originale, fără a ocoli plasticitatea dură a concretului își găsește prelungirea ori finaitatea în gingășii și suavități. Dualitatea aceasta a viziunii, transpusă în expresia șerpuitoare, învăluind reliefulurile materiei colcătoare dar și pe ale visului eterat, o recunoaștem și în vechile pamflete apărute în perioade ca „Facia”, „Seara”, „Cronica”, „Hiena”, „Bilete de papagai”, „Adevărul literar și artistic”, „Informația zilei” sau în volumele Poarta neagră, Tablete din țara de Kuty, Icoane de Ienn. Înrudirea cu blestemele nu mai presupune demonstrație. E destul să ne gândim, la suita de imagini din pamfletul Baroane și la versurile din poemul amintit: „Pe tine, cadavru spoit cu unsoare, / Te blestem să te-mpuți pe picioare. / Să-ți crească măduva, bogată și largă, / Umflată-n sofale, mutată pe targă / Să nu se cunoască de frunte piciorul / Rotund ca dovleacul, gingaș ca urciorul”... etc.

Pamflete strălucite au scris la noi, în timp, și Anton Bacalbașa și N. D. Cocea, — ca să-i pomenim pe cei mai cunoscuți. Arghezi depășește însă, cu mult, în aceste notații destinate tiparului cotidian, verva pamfletarului. Cînd poetul din Testament spune: „Am luat ocară, și torcînd ușure / Am pus-o cînd să-mbie cînd să-njure”, sugera ambele laturi ale liricii sale care preface mucegaiurile, noroiul și bubele în „frumuseți și prețuri noi”. „Ocară” este pamfletul care acoperă pe o întinsă arie ceea ce reprezintă proza argheziană. Tudor Arghezi nu este un prozator ci un poet care se coboară cu toate apele lirice în cronică (...). Slujindu-se de nume fictive, umplînd realitatea, intrînd în plin fantastic, pamfletul arghezian (cînd este artistic) depășește într-atît intenția încît rămîne o construcție valabilă în sine — aprecia G. Călinescu în marea sa Istorie a literaturii (p. 732). În adevăr, profilurile surprinse de poetul din pamflete sînt amplificate pînă la enorm pe un fundal de epocă schițat cu impetuoasă viziune. Un fapt divers, un amănunt fizic sau de comportare, un gest, un cuvînt, devin leitmotive cîștigînd valoare de simbol care exprimă esen-

țial un tip ori o tendință socială din epoca regimurilor trecute. Omul cu ochii vineți este simbolul monarhului a-caparator: „Regele calugar trăiește retras ca o cucuvaie și numai ochii din cînd în cînd i se zăresc, fumurii, rotunzi, și reci ca doi bulgări de camfor. Șarpele vrăjește de sub copac, cu scînteia privirii, păsările naive, amete pe ramuri și ele coboară dormind, cu aripile strînse, către arcul de venin... Călugărul cu coroană de oțel pe frunte a ipnotizat o țară. Singuri ochii lui, în care sclipesc o sută de enigme, au putut supune voia și libertatea fecioarei din coșciug”.

Personajul găunos și ridicol prin pretențiile de distincție cosmopolită și prin aerele de om politic care se visează reformator a devenit, generic, Domnul Constant.

Alteori, amănunte notate cu subînțeleasă ironie sau cu sarcasm sînt cumulate într-o compoziție care realizează un portret moral tocmai prin această hiperbolizare a unor presupuse atribute fizice, și definește nu un individ sau o instituție oarecare, ci o clasă: „Boierul este o ființă sacră. Observați cum este croit, cu eleganță. El n-are decît 5 degete la un picior și picioarele lui au miros de lavandă. Cînd scuipă el face perle, cînd strănută, cîntă: boierul adevărat ca și boierul parvenit, care tot boier adevărat este, căci nu se poate boier neadevărat, are în nas o vioară. Cînd își suflă nasul, izvorăște miere muzicală. Nădușala lui e Eau de Cologne — pardon, Eau de Belgique... Boierul pute frumos. Boierul e cerul. Boierul e floarea. Boierul e scînteia, e ideea, e geniul. Mă rog, așa e boierul”. (Viciul boieresc). Același procedeu este utilizat în excepționala diatribă Baroane care s-a bucurat de atîta răsunset în vremea dominației hitleriste. Ironia cît de biciuitoare din alte piese este înlocuită aici cu invectiva directă.

Multe din pamfletele, adunate cîndva în volum (1955), sînt scrise între 1911 și 1943. Fără întrerupere, în toți acești ani, condeiul poetului a stăruit, neobosit, în completarea unei fresce gravate nu numai pentru contemporani, ci și pentru viitorime. Poetul e minat de o străveche idee justițiară, decis să dezvăluie tot ce e minciună, să condamne și să nimicească. Este ceea ce, referindu-se în același timp la zîmbetele de indife-

ARGHEZI — Poezia pam

rență sau la scepticismul stăruințele moralistului l de decădere și marasm, e etenul său, Gala Galactiu cu prilejul unei tirzielnice a poetului: „Arghezi e c războinic. Arghezi a porn în slujba ideilor, a convi — dacă vreți — a obses

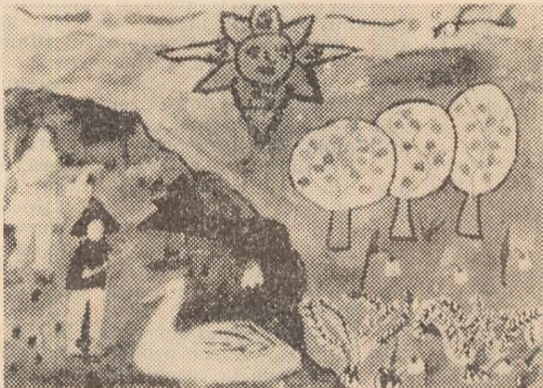
Universul poeziei argheziene

(Urmare din pag. 1)

Izolînd din universul întregii opere teritoriul poeziei — mai propriu spus, al creației în versuri, căci poezia își întinde hotarele și în domeniul scrierilor în proză, — observăm din primul moment că întinderea lui și varietatea componentelor sînt fără egal în lirica românească. Lumea Cuvintelor potrivite și a Florilor de mucigai, a Versurilor de seară și a Horelor, a „peisajelor” din 1907 și a Cîntării omului, a zburciunilor poemelor din timpul războiului și a tulburătoarelor stihuri, cînd exultante, cînd răscolite de anxii, din Frunze, Poeme noi, Noaptea și celelalte culegeri din etapa crepusculară așamblează icoane din cele mai diferite sfere de existență: din zarea satului și din ambianța declasaților, din mediul necuvîntătoarelor gize, dobitoace și bu-

rueni și din înălțimile siderale, din zona imediatului și de pe tărîmurile inchipuirii înaripate, din suferința „crudă și amară” a celor ce „au adunat printre plăvani sudoarea muncii satelor de ani” și din viața nouă a țării, traversată de „o prospețime vie, ca de botez, de nuntă și ca de fecioarie”.

O sursă de inspirație dintre cele mai exploatate și implicite o zonă centrală a universului poetic, e aceea a existenței țărănești. Poezia pămîntului românesc își are în Tudor Arghezi un exponent de înția mărime și care prin unele dintre piesele ce compun Cuvinte potrivite (Lumină lină, Inscripție pe o casă de țară, Arheologie, Mănăstire, Biserica din gropi ș.a.), anticipează poezia htonică din perioada interbelică (Ion Pillat, V. Voiculescu etc.). Ceea ce diferențiază viziunea argheziană a universului rural

Apopei Ana (cl. a V-a): „Cînd vine primăvara”

Avasilcăi Ion (cl. a VI-a): „Scriciobul”

PAUL BALAHUR

Ca un adaos

Dorm dincolo cit orbitoare
Planetele-ți apun pe cer
Și mă trezești unde răsare
Învelitoarea lui prier

Prin case sufletul mi-l strigi
Ca pe o margine străină
Și dorm în codru de ferigi
Cît stai în albiu de lumină

Rămîn ca tu să treci întocma
Cleștarului pe lănci de foi
Cu trupul în firidă — dogma
Risipei de florar din noi

Dacă te pierd înscamnă încă
în alte lumi că luminezi
ca mușchiul stelelor sub stîncă
și ca magneții sub zăpezi.

ERNEST STERE: „Doctrină și curente în filosofia franceză contemporană”

Filosofia marxistă, care nu este o filozofie printre alte filozofii, ci însăși chintesenta spirituală a epocii noastre, implicată adinc în viața practică, reală, nu se poate îmbogăți, dezvolta decât în și prin confruntarea cu alte concepții. Din acest punct de vedere, cunoașterea exactă și raportarea critică la principalele curente de gândire din lumea de azi apare ca o necesitate stringentă pentru mișcarea filozofică marxistă românească, ce a cunoscut, în ultimii ani, o amplă deschidere către marile probleme ale lumii contemporane.

Apariția unei lucrări care își propune să examineze curente de gândire din lumea de azi apare ca o necesitate stringentă pentru mișcarea filozofică marxistă românească, ce a cunoscut, în ultimii ani, o amplă deschidere către marile probleme ale lumii contemporane.

Cartea distinsului profesor ieșean Ernest Stere **Doctrină și curente în filosofia franceză contemporană** (Editura „Junimea”, 1975), invită a fi citită și meditată din perspectiva ideilor mai sus menționate. Și trebuie să recunoaștem că această lucrare, în care cercetarea se impune prin sensul exact al curentelor examinate, oferă un exemplu de analiză critică marxistă, contribuind la precizarea și adâncirea unor teze ale materialismului dialectic și istoric.

Selecția și structurarea materialului este fericită. Dovedind pătrunderea adincă a sensurilor și liniilor de dezvoltare ale filozofiei franceze nemarxiste din secolul nostru, autorul înfățișează, cu mină de maestru, rînd pe rînd, imaginea exactă a bergsonismului, existențialismului și fenomenologiei, structuralismului, a direcțiilor de gândire din filozofia științei, filozofia valorilor și filozofia religiilor. Deși fiecare din aceste orientări par animate de veleități revoluționare, propunându-și o totală ruptură cu modul anterior de a filozofa, instaurarea unei noi ordini spirituale, și arguindu-și prin însuși acest fapt privilegiul unei originalități decisive, pe parcursul lucrării se scot la iveală afinitățile și filiațiile dintre ele, relevându-se faptul că majoritatea lor aparțin unei tradiții filozofice idealiste, speculative, a cărei sorginte nu este străină de o anumită fidelitate metodologică față de cogito-ul cartezian.

Subtilitatea autorului în decantarea cu mare finețe de spirit, a tezelor mari, de principiu, fără a neglija însă și nuanțele, este premisa unei raportări dialectice, plină de flexibilitate, la curentele analizate. Observația critică profundă și cumplită este realizată cu scopul de a pune în lumină atât valoarea cât și limitele de esență ale unui principiu, ale unei teze sau teorii. În acest mod, analiza critică prilejuiește aprecieri consistente care aruncă o lumină inedită asupra unora dintre curente. Astfel, caracterizarea existențialismului ca o filozofie de inspirație religioasă, în toate manifestările ei, este revelatoare, deschizând noi orizonturi pentru înțelegerea acesteia. De altfel, unul din meritele principale ale lucrării, constă în capacitatea autorului de a arunca vâlul impresionismului de pe o serie de curente filozofice, care, cunoscute superficial, au putut lăsa unora, mai puțin fermi și fără convingeri precis conturate, senzația de autenticitate și rezistență. Grija de a dezvălui rădăcinile gnoseologice ale curentelor examinate, altfel spus sursa erorilor de cunoaștere, înlesnește să se releve discrepanța între „ceea ce o filozofie este și ceea ce pretinde că este”.

Am menționat și faptul că din lucrare se pot desprinde și coordonatele unei concepții cu privire la problemele abordate de diferiți gânditori, ceea ce dovedește, odată în plus, validitatea unui examen critic fundamentat științific.

Stilul elegant, de mare claritate, pe linia celor mai bune tradiții din filozofia românească, se adaugă firesc la conținutul valoros de idei, prilejuind elevate satisfacții intelectuale. Așadar, cititorul iubitor de filozofie găsește în cartea profesorului Ernest Stere o călăuză fidelă în conturarea și cunoașterea tabloului amplu și complex al unei gândiri filozofice de rezonanță în secolul nostru și, totodată, un instrument de analiză critică ce contribuie la înprospătarea și întărirea convingerilor materialist-dialectice asupra lumii.

Petre DUMITRESCU

Gheorghică Viorica (cl. a VII-a) :

„Pentru pace”

ritului său, cu elanul nemuritorului erou al lui Cervantes. Argezi e un răzvrătit și un justițiar”. Și așa a și rămas pentru posteritate, „un răzvrătit și un justițiar”, indiferent de uleanța mînuită : a poetului sau a pamfletarului. Izolat în mijlocul marilor adversități și a neînțelegerii gestului său, scriitorul sugera, prin încrederea nestrămutată într-un adevăr care trebuie să triumfe, actul salutar al înțeleptului care a împletit bici gonind zarafii din templu. Mînia poetului era crescută din „rodul durerii de vecii întregi”, de care o exprimă în același Testament.

Este de observat că aproape nicăieri poetul nu vorbește în numele lui mărginit, individual. După cum, în schița — înnoobilă de o neegalată vibrare lirică — intitulată — **Baroane** obiectul diatribei nu este un individ oarecare, ci valul cotropitorilor care s-au repezit ca un stol de lăcuste asupra țării, tot așa, eroul liric deși exprimîndu-se la persoana I singular, simbolizează întreaga colectivitate a neamului : „Mi-a ieșit o floare-n grădina, ca o pasăre roșie rotată, cu miezul de aur. Ai prihănit-o. Ți-ai pus labele pe ea și s-a uscat. Mi-a dat spicul în țarină cît hulubul și mi l-ai rupt. Mi-ai luat poamele din livadă ... etc.”.

Paragraful este un poem veritabil care sensibilizează ideea pîngăririi unui popor al cărui zapis și ale cărui hrisoave sînt „scrise pe joc” ... , pur-

care istoria o face și o împlinește. La fel și în alineatul în care dirza indignare a mulțimilor răbufnește : „Ți-ai duci aminte ce sfrijit erai pe cînd erai sărac și cum ne pămăuia căutătura ta ațîțată după ce te-ai procopsit ... și s-a părut că eram pus pe lume ca să slujesc mădularelor tale, burții, gușii, sacului și dășagilor tăi ...” terminîndu-se cu izbucnirea violentă : „flămin-dule, roșcovanule, boboșatule, umflătule”. Tonul invectivei nu trebuie să ne inducă în eroare; schița excelează tocmai prin expresia demnității populare, prin patriotismul fierbinte care a zămislit-o.

Am oferit doar unul din exemplele cele mai elocvente. Fondul popular al pamfletului argezean poate fi însă detectat pretutindeni, de altfel ca și reversul indignării poetului, amplificat pe fundalul inegalabilei suavități a afectelor care-l leagă de cei simpli. Paginile numeroase dedicate atîtor figuri care unesc demnitatea, cuviința, modestia — fac parte tot din aceeași zonă a pamfletului liric, agravîndu-i tonul. Acești oameni simpli sînt și Măria Nichifor care a născut în închisoare și căreia „domnii” au uitat să-i facă formele de eliberare după ce si-a îndeplinit pedeapsa (**Măria Nichifor**) și cărușul a cărui nevastă a născut doi gemeni și care nu are cu ce plăti taxele de spital (**De Crăciun**) și funcționarul mărunt care salahoște anonim și obscur (**Săracul Popescu**), alături de intelectualii modeste, dedicați misiunii lor sociale (**Mihai și Dumitra**) femeia împietrită de durere care merge în tramvai cu copilul mort la sîn (**Femeia și copilul**), sau „mitocanul” care-l închipule pe omul simplu, disprețuit de boierime : „Mitocanii, minunatii noștri mitocani ! Cum știu ei să înțeleagă. Viața banală îi găsește uniți, împrejurările mari îi află laolaltă. Mitocanul e cuminte, mitocanul e disciplinat. Să ne felicităm de aceste însușiri ale speciei, o, frații mei batjocoriți, mitocani” (...). „Iubi-te frate mitocane, n-ai crede tu că a venit timpul să-ți sufleci mincile puțin, să dai pantalonii boierului jos și să-i pipăi părțile aristocratice cu micraculosul și divinul tău rețevei ?” (**Viciul boieresc**).

Mișcător, ca o tainică mărturisire de frate, este imnul de admirație și de iubire închinat tipografului „tova-

răș bun, tovarăș credincios, vrednic drumeț cu mine”, care adună „semn cu semn, literă cu literă” gîndurile scrise, „dînd slovelor dezordonate linia și simetria unui meșteșug de giuvaere”. (**Culegătorul de semn**).

Gîngășia sentimentelor relevă întinderea, nebanuită la început, a portativului de stări afective pe care le comunică poetul, marcînd atitudini sufletești aflate la polul opus al vehemenței și al sarcasmului : „Imi place să stau ore, zile și vieți, în atelierul tău, numai ca să mă uit la tine lucrînd, mai mult în aer decît în materie, umblînd cu mina pe deasupra cutiilor tale mici, ca un organist care din singura atingere cu fildeșul scoate un plîns și un hohot al nădejzii”.

Bravura sergentului Răiculeanu Niculae este narată cu acea vibrantă căldură cu care poporul întîmpină totdeauna actele de eroism ale fiilor săi, cîstindu-le în balade, dar și cu o porcină de revoltă în contra nedreptății: sergentul Răiculeanu este „un om în uniformă (care) străbate-n două cărți curtea închisorii”, deși are „trei trese de rînit pe braț” ... (**Sergentul Răiculeanu**).

Fundamentul popular și forța expresivă a vîgurosului protest social al lui Argezi face ca aceste „poeme — invectivă” (cum mai tirziu avea să-i numească Geo Bogza un volum de poezii) să se integreze, de fapt filonului liric. Ceea ce l-a călăuzit pe poet în zugrăvirea „unui amplu tablou, de o neasemuită forță, amintind de pinzele lui Goya numește aceeași fibră demiurgică împletind „slova de foc și slova făurită (...). Ca fierul cald îmbrășat în clește”. Viața de toate zilele, trăgîndu-și rădăcinile din lacrima ca și din năzuința înaintașilor, viața, cunoscută în nenumăratele ei înfățișări, simple dar impresionante, justificînd iubirea ori indignarea, constituie seva bogată a operei poetului-moralist. Fără să fie umbră de deznădejde și scepticism, această latură a operei argezeane constituie o confirmare a încrederii în lumina pe care, împreună cu bunii și cu urmașii săi, scriitorul „dorit-o : „Facă-se mai repede zi, luminîndu-se mai degrabă ! ... Și noi știm lumina ce ne trebuiește, neapărat”.

N. BARBU

etului

cat de epocă a pri- 1945, plătiri iră de leauna or sau r spi-

tînd întărituri voievodale : Cotropitorii nu au justificare, hrisoavele lor nu poartă întărirea strămoșilor acestui pămînt : „Scrie pe ele Radu ? Nu scrie ! ... Scrie Ștefan ? Nu ! Păi ce scrie pe cirpele tale ? Degete sterse de sînge ?” ...

Este remarcabil aici stilul direct al imprecăției, parcă al unei judecăți pe

ntului operă senti- ctică pentru tor al umane și lunghezi ui in- ct de- la zi- care a ul și-a stîmna incesc, dintre le-a arului. lui de aplicit, esie de perma- cei ce eciei”. — me- u pu- ea ci- ionată toare :

Ca să schimbăm, acum, înția oară, Sapa-n condei și brazda-n călimară, Bătrînii-au adunat printre plăvani Sudoarea muncii sutelor de ani.

Limba pe care o vorbim și o scriem e creația „bunilor”, a „bătrînilor” care, odată cu ființa biologică ne-au dat graiul, adică posibilitatea de a ne comunica gîndirea, de a ne dezvălui sufletul :

Din graiul lor cu-ndemnuri pentru vite, Eu am ivit cuvinte potrivite.

Pătruns de conștiința de a datora străbunilor anonimi, poporului, totuși, poezia e, în același timp, stăpînit de sentimentul îndatoririi ce-i revine, ca artist, de a crea „frumuseți și prețuri noi”, care să dea limbii naționale suprema strălucire și să lase în eternitate mărturia vredniciei aceluia care „înălță către cer brazda pornită-n țară de la vatră”. Nemulțumindu-se doar să enunțe această îndatorire, T. Argezi și-a asumat-o efectiv și a dus-o la îndeplinire cu o artă fără pereche. Nici un poet român n-a luminat semnificația muncii plugarului în

stihuri atît de magistral încheiate ca acele din poezia **Belsug**, ce atribuie acțiunii de lucrare a „pămîntului greu” o grandoare cosmică, însemnătatea unui fapt demiurgic.

Nimeni n-a consacrat luptei pentru dreptate socială, răzvrătirii fără-nești, elanurilor și năzuințelor omului liber, Prometeu modern dezlăntuit, versuri care să le întrecă pe cele scrise de Tudor Argezi în timpul celui de al doilea război mondial și, mai ales, în anii edificării socialiste. Volumul 1907, evocînd furtunoasa răscoală, înfățișează ridicarea mulțimilor țărănești drept o consecință inevitabilă, necesară, a spoliierii și opresiunii moșieresti nerușinate, și deschide perspectiva transformărilor viitoare. **Cîntare omului** celebrează înălțarea robilor de altădată „pină la stele”, vestind instaurarea unei noi ere, aceea a deplinei luări în mîini de către omul de jos a propriei soarte :

E timpul, slugă veche și robul celui rău, Tu, omule și frate, să fii stăpînul tău.

Și-abia după ochii tăi pune steaua foc în clăi : cînd țesîndu-se pe paiul razelor clipește raiul, cînd descintecă să plouă fața lumii-n haină nouă — ca să ai de ce să-ți bucuri sufletu-nvelit în muguri, iar cînd treci, ca pe mătase, nici o urmă să nu lase trupul tău visat de fêriți ...

Parcă-ai vrea să te desferici așa-ți joacă-n față norii dinainte pețitorii limba focului mărire vilvătăii după mire ...

Și-ar pofti să mi te scalde negurile de smaralde.

Ziua ta cu cer închis, casă fragedă de vis unde cad, ca în tăiere, valurile-n giuvaere, plantele cățărătoare, o ridică de sub mare și-o întorc în cer aveve ciclu cărăuș de seve, fald de sare ursitoare — Ziua mică, noaptea mare.

Din idile

m pășești, ca să te-alint, pe țurțuri de argint, că ingîinînd coconul lelor se-nmoale zvonul, i rivnește subțioara omia, tămîioara ; sări vineții cu foc te aibă de noroc d voștește să-ți dezmicerde letul în ceață verde, pu-n rumeguș stelar rele, după tipar ...

tiparele-ți măsoară întă scoica princiară.

Ursul păcălit de vulpe

Adaptarea lui Victor Leahu, după Ion Creangă, cuprinde, în cadrul unui original colaj dramatic, în afara cunoscutei povești **Ursul păcălit de vulpe**, și altele: **Prostia omenească**, **Povestea unui om leneș**. Ceea ce rezultă este o suită de momente dramatice, incluse unui sfâșos dialog — prezentare în care doi drumeți își împărtășesc reciproc pănăile. Modalitatea oferă narațiunii dramatice cursivitate, în-timplările conjugându-se, ca să spunem așa, tilcul lor, într-o voioasă panoramizare a „prostiei omenești”, surprinse în ipostaze hilare, cu o morală pe care textul o subliniază în mod necesar. În afară de aceasta, el acționează prin farmecul limbajului popular, supralicitat totuși câte o dată, în daua dinamicii scenice. Din fericire, scenografia (Hristofenia Cazacu) încarcă de o aparte expresivitate momentele înfățișate, astfel încât caracterul oarecum static al textului este compensat prin verva coloristică și caracterologică a imaginii. **Povestea unui om leneș** și **Ursul păcălit de vulpe** beneficiază cel mai mult din acest punct de vedere, cea de a doua vădind chiar un spor de inventivitate dramatică și agrementare muzicală,

dând brusc dialogului scenă-sală un caracter vivace. De altfel, utilizarea muzicii ritmate dă varietate și dinamism întregii montări, în care virtualitățile dramatice ale textului, atâtea câte sînt, nu sînt totuși, decît parțial exploatate, în maniera cerută de specificul unui teatru pentru copii și tineret, precum și de particularitățile unei montări în care păpușile și masca introduc inevitabil un indice de hieratism, dar și generoase disponibilități de metaforică fabulare. A ține cont de aceste disponibilități, convertind epul în limbajul de o, practic, nelimitată posibilitate a diversificării și aglutinării imaginilor scenice al teatrului în cauză, iată o preocupare căreia și-a propus să-i răspundă, cu profesionalitate, regia semnată de Petru Valter. Reușitele deschid calea către o tot mai deplină adevare a modalităților utilizate, la exigențele scenei și ale spectatorilor, cu perspectiva unui real și întemeiat succes de public. Plastica spectacolului, tratată în tonalități vioaie, de jovială șarjă la adresa persoanelor, expresiv individualizate, oferă date ferme pentru asemenea ulterioară îmbogățire a spectacolului. Utilizarea măștii alături de

păpuși ingenios stilizate și de decoruri servind unei utile mobilități scenice, omogenizează imaginea de ansamblu, alimentînd atmosfera de bonomie și fantazare în care se consumă „serialul” întimplărilor cu haz și oportună morală. Oarecum timidă, dar nu lipsită de antren, muzica semnată de Cristian Misievici include ecouri și dezvoltă soluții atestate de prestigioase anterioare muzicale ale acestei scene.

Distribuția cuprinde, în prim plan, cuplul devenit aproape „clasic” al acestui teatru — Ion Agache și Nicolae Brehnescu — doi interpreți de un aparte temperament artistic și de o vervă de-a dreptul contagioasă. Notabilă și contribuția celorlalți interpreți — Ortansa Stănescu, Elisa Florescu, Emilia Azamfiricăi, Zina Costea, — puși în valoare de o montare care continuă tradiții ale spectacolului popular de păpuși, preluate și actualizate și în alte montări, prezente pe afișul Teatrului pentru copii și tineret din Iași, cum ar fi **Capra cu trei iezi**, **Punguța cu doi bani** etc.

De altfel, **Ursul păcălit de vulpe** afirmă tocmai o asemenea remarcabilă inițiativă a acestui teatru de a recedita scenic pagini antologice ale literaturii noastre clasice. Inițiativă care se cere apreciată la dimensiunea generoasei ambiții manifest afirmate, dar și a realizărilor care, tot mai convingător, o ilustrează în fapt.

AL. IACOBESCU

Educația muzicală

Cultura nu reprezintă doar un rezervor de informații al umanității, ci și o inepuizabilă sursă a transformării, a creșterii în plan spiritual și afectiv a omului, pînă la obținerea libertății prin cunoaștere. Și dacă, în acest context, noi — contemporanii laserului și ai pulsariilor, receptăm cu ușurință realitatea vietei fantastice Tokaido sau interpretările fotografiilor transmise de stațiile „Mariner”, dovedim în schimb o inexplicabilă reticentă atunci cînd arta ne propune noile sale valori.

Dezvoltarea mijloacelor de comunicație, explozia informațională au schimbat raporturile dintre artist, operă și receptor. Totuși, stabilirea unui dialog ideal între artă și publicul larg rămîne un deziderat, multiplicat la scară mondială. Nenumărate studii, conferințe, anchete, congrese, au cercetat cauzele acestei situații și au stabilit varii metodologii pentru o ofensivă efectivă împotriva miopiei și absolutismului ignoranței artistice. Se vorbește, în aceste condiții, despre educație estetică intensivă. Menirea ei ar fi reducerea substanțială a distanței dintre elementele novatoare ale artei și capacitatea de receptare a unei mari părți a publicului. Două etape se succed firesc în vastul proces: mai întîi o inițiere teoretico-explicativă sistematică în tainele istoriei artei și apoi elucidarea termenilor noului cod al creației artistice în vederea receptării maxime a mesajului operelor contemporane. Deci, o primă etapă informativă și o a doua formativă, cum spunea un distins estetician.

Perioada așa-zisă informativă a educației estetice începe din școală. Oare programele școlare, educatori și-au coordonat activitatea și în funcție de necesitatea stringentă a unei sistematice educații estetice? Care este locul ocupat de muzică, desen sau istoria artelor în programul elevilor și studenților? Stăpînirea unor cunoștințe elementare, a limbajului specific al muzicii sau al artelor plastice facilitează desigur parcurgerea etapei formative de către receptor, devenit astfel un avizat iubitor de artă.

Din păcate, inițierea estetică în școală mai este încă supusă arbitrarului. Orele de desen, de muzică mai aies, se cedează cu ușurință unor alte discipline. Cum poți înțelege nu pe reprezentanții atonalismului sau muzicii concrete ci pe Enescu de exemplu, dacă îți lipsesc noțiuni elementare din limbajul muzicii? De nenumărate ori s-a luat atitudine împotriva acestei stări de lucruri. Notăm de pildă opinia lui Zeno Vancea, la care subscriem: „... este timpul să se acționeze pentru o educație sistematică, eficientă a tinerei generații, a publicului în general. Ministerul Educației și Învățămîntului, instituțiile muzicale, creatorii, interpreții au datoria să-și conjuge eforturile în acest sens. Să dăm tinerei generații hrana spirituală, să o învățăm să iubească muzica, s-o învățăm să cînte, să formăm astăzi publicul de mîine”. („Scînteia”, 1 februarie, 1975, s.n.).

Pe de altă parte, precaritatea instrucției estetice din anumite perioade (educația „din mers” a generațiilor războiului își manifestă și acum repercusiunile) poate fi contracarată cu acțiuni susținute prin mass-media. Puterea de penetrație a televiziunii, ubicuitatea ei, o transformă într-un mijloc de educație ideal. De aceea, televiziunii îi revine un rol foarte important în desfășurarea complexului proces de educație estetică a publicului larg. Inițierea unor cicluri de emisiuni cu caracter informativ-teoretic, cu largi exemplificări audio-vizuale, s-ar dovedi întru totul oportună.

O parcurgere atentă, cu finalitate statistică chiar, a programului tv, demonstrează evident dezechilibrul existent între orele rezervate muzicii ușoare și cele consacrate muzicii simfonice sau celei camerale. Mai mult decît atît, comparînd programul I cu programul II, observăm lesne „privilegiile” cu caracter cultural de care se bucură aceasta din urmă, deși emisiunile lui nu se recepționează decît pe raza capitalei, unde sălile de concert și manifestările muzicale de prestigiu stau la dispoziția publicului. În timpul ultimului festival Enescu, programul II a transmis zilnic fragmente din concertele prezentate, pe cînd programul I, nu și-a modificat ordinea sau caracterul emisiunilor, telespectatorii melomani consolidîndu-se cu emisiunile radio-ului, mult mai prompt în această direcție.

Intervențiile esteticienilor, ale muzicienilor, apărute în presă, ar putea conduce la o mai echitabilă repartizare a emisiunilor TV. Larga acțiune de educare estetică a tineretului, a publicului larg nu trebuie să rămînă un deziderat. Ea trebuie să se concretizeze. „Avem datoria, nota undeva Ion Voicu, de a ne pune talentul și măiestria în slujba oamenilor. De a contribui la îmbogățirea universului spiritual, afectiv, al maselor largi. Să ne împlinim această nobilă misiune oferînd ascultătorilor în primul rînd posibilitatea contactului cu marile valori ale muzicii românești și universale”.

În planul etapei formative estetice a tineretului, a publicului în general, nu numai televiziunea rămîne tributară popularizării valorilor autentice ale muzicii, ci și critica de specialitate, insuficient reprezentată în presa scrisă, sau în cea electronică. Numai cei care cunosc din interior limbajul muzicii pot propune publicului decodificări adecvate. De fapt acesta rămîne un capitol deschis, revistele și virtualii melomani așteptînd încrezători cuvîntul slujitorilor Euterpei.

Virginia BURDUJA

cartea de artă

Amintindu-ne de ION SAVA

„De la începutul carierei lui discrete dar afirmată violent, estetica lui Ion Sava m-a tulburat ca neuitatul Crist al putericiiului Grünewald, întîlnit în prima tinerete la Colmar, un Ecce Homo care nu poate fi văzut în muzeul orașului fără o scrișnire a sufletului întreg” scria Tudor Arghezi în 1962 după ce în „Bilete de papagal” de prin 1937 comentase mereu elogios activitatea graficianului „al cărui frumos nu se inspiră din vitrina institutelor de înfrumusețare, ci îmbrășează și urticul, antipaticul, infirmitățile ascunse văzului „artistic” și fotografiei în culori”.

Dar cine n-a scris despre arta creionului și culorii lui Ion Sava? De la ieșenii Ionel Teodoreanu, Demostene Botez, Em. Serghie pînă la Ion Marin Sadoveanu, Miron R. Paraschivescu, P. Comarnescu, Eugen Jelebeanu... Cu toate că există o monografie a lui P. Comarnescu, o retrospectivă Ion Sava am avut abia în 1973, deci la un sfert de veac după moartea artistului, după care vine acum micromonografia „Ion Sava”, alcătuită de Ion Biberi la Editura „Meridiane”. Precedată de competentul studiu al autorului despre „Viziunea artistică a lui Ion Sava”, suita reproducerilor vine să o completeze pe cea din catalogul retrospectivei, prefațat de Mircea Deac. Prezentarea din catalog ajunge la această concluzie:

„Sava este forța spirituală și angajamentul social, furia, dragostea, bucuria și amărăciunea. E artistul care nu a disociat arta de existență. Omul a rămas întotdeauna în centrul preocupărilor sale. Secretul artei sale a stat astfel în puterea de emoționare a privitorului, în suscitarea intervenției active a acestuia. Lumea nu a fost numai un spectacol pentru Sava, ci cîmpul de luptă a forțelor spirituale, care se înfruntă în vederea definiției progresului uman”.

La rîndul său, Ion Biberi surprinde cu acuitate specificul artei izvorîtă din firea acestui neastîmpărat care s-a căutat pe sine în permanență. „Sava nu a purtat un același sigiliu formal, ușurînd identificarea. Adevăratul semn, definindu-i lucrările a fost ineditul, depășirea de sine,

variarea tehnicilor, trecerea de la un mod de expresie la altul. A fost, de fiecare dată, mai mult decît o reînnoșire a acestei răsurnare de perspective și de căluziri formale”.

Ce a fost Ion Sava? se întreba într-o tabletă Tudor Arghezi. În grafica lui, ca și în regia de teatru sau în literatură, a mers — cum remarcă și Ion Biberi — spre sinteză și esență, folosind amănuntul doar pentru întregirea caracterului dominant, a faptului relevant. De aceea, caricatura lui e portret psihologic chiar cînd devine acerbă, născută dintr-o revoltă interioară.

„Grăbit parcă de o presimțire că rîvna lui nu are să dureze pînă la un apogeu Sava a lucrat de-a fuga, cu pensula, cu imaginația, cu reveria, cu penumbra și cu pana unui talent așteptat să se rostească superlativ împrejurul și în interiorul vieții” (T. Arghezi). Pentru tot ce ne-a dăruit acest „recreator de tipuri, dincolo de aparențe” (Miron Radu Paraschivescu) parcă e cam puțin, esul lui Ion Biberi apărînd ca o parte a unui întreg ce se lasă încă așteptat. Și cu acest prilej, de ce încă nimic despre tovarășul lui de talent, de la revista „Caricatura” și din teatru, pictorul Th. Kiriacoff? Pe cînd o retrospectivă și o aducătoare-aminte monografie, fie și mică, a acestui original penel, slujitor cu har al Naționalului ieșean și al Operei Române și — în general al plasticii noastre? Poate că Editura „Junimea” ar putea întreprinde ceva.

Aurel LEON

Premiere la Opera Română din Iași

„BOEMA”, „MADAME BUTTERFLY”

Revenind în sala de sediu, colectivul teatrului liric ieșean ne-a oferit câteva premiere care sînt autentice împliniri artistice. În aceste rînduri ne vom referi la două opere ale compozitorului italian Giacomo Puccini: **Boema** și **Madame Butterfly**. Ambele lucrări exprima, cu un patos generos, cu o desfășurare melodică și orchestrală de o mare elocvență, frumusețea, gingașia, fericirea și drama iubirii. În ambele lucrări personajul principal este o femeie. O femeie care iubește cu totală dăruire, dar a cărei iubire și viață se sfîrșesc tragic. Atît Mimi, cît și Butterfly trăiesc acest sentiment cu toată ființa lor, parcurgînd o largă gamă emoțională: de la candoarea primilor fiori ai dragostei, la sfîșietoarele neliniști ale așteptării și geloziei și pînă la tragedia despărțirii și a morții. Sînt, de aceea, roluri de o mare complexitate. Sînt roluri care presupun nu numai calități vocale deosebite, ci și inteligență scenică și o profundă muzicalitate. Cu asemenea calități este din plin înzestrată soprana **Adriana Severin**. Realizînd, în scurt timp, cele două roluri, a dovedit o excepțională înțelegere a muzicii pucciniene, a psihologiei personajelor și valorificînd toate resursele frumoase și bogatei sale voci, a creat imaginea sinceră și tulburătoare atît a duioasei și neliniștitei Mimi, cît și a grațioasei și increzătoarei Butterfly. Uimitor este, la **Adriana Severin**, modul firesc în care exprimă prin cînt cele mai fine nuanțe ale sentimentelor personajelor interpretate, precum și adevărea lor condiția lor fizică și socială. Mai simplu spus: Mimi a fost Mimi, în Butterfly a fost Butterfly!

Colaborînd cu o asemenea interpretă, dirijorii **Radu Botez** (Butterfly) și **Corneliu Calistru** (Boema) au dat frumoasă tîlmăcire muzicii pucciniene, au făcut ca orchestra să cînte ca un organism simfonic disciplinat, omogen, sensibil. Corul (maestru de cor **Anton Bișoc**) a sunat corect, mai puțin, însă, în „Butterfly”.

A mînunchi din cei mai buni interpreți ai operei ieșene au contribuit la calitatea ridicată și succesul celor două premiere. În „Boema”: **Petre Cărcăleanu**, **Emil Pinghircac**, **George Solovăstru**, **Visarion Huțu**, **Nicolae Sasu**, **Svetlana Ionescu**, **Mihai Moș**, au creat, cu talent și siguranța experienței, personaje pline de spirit și căldură umană. În „Madame Butterfly”: **Camelia Șotrin-Pascu**, **Ion Iorgulescu** (într-o deosebită condiție vocală și scenică), **Emil Pinghircac**, **Octav Ambrozie**, **Corina Chiriacescu**, **Ion Humiță**, au conturat personaje care s-au integrat firesc în ambianța dramei.

Fără îndoială, reușita acestor două spectacole, reușită care ne demonstrează că Opera Română din Iași parcurge un moment de reviriment artistic, se datează maturității, talentului și înțelegerii muzicale — dovedite, de altfel, în mod constant — cu care regizorul **Dimitrie Tăbăcaru** (asistent **Mihai Zaborilă**) s-a apropiat de partiturile pucciniene. Cele mai frumoase aprecieri pictorial-scenografice (**Hristofenia Cazacu**, **George Dorosenco**) pentru arta cu care au realizat cadrul scenic și costumele celor două spectacole.

Mihai COZMEI

Stil și cultură

(continuare din pag. 1)

Observăm adesea, chiar și la persoane care nu s-au dedicat artei, o ambiționare febrilă în căutarea unei conduite (viața nu trebuie trăită și ea cu stil?), o hărnicie în a acumula cît mai mult, o nerăbdare în a face cunoscute acumulările, ba, a le clama. Riscant. Și cu atît mai riscant pentru artist acest mod de a se instrui. Acumularea neconformă cu idealul estetic individual, consumarea pe nerăsuflate a datelor culturale, apoi imediata lor includere în lucrare dau naștere unui produs haotic, derutant atît pentru producător cît și pentru receptor (cît efort apoi, cîtă luciditate pentru ieșirea din hățușul Pestrîtelor acumulării!).

Momentul capodoperei presupune o sinteză exemplară a tuturor elementelor acumulate, potențarea și echilibrarea celor vechi, cît și a celor intrate recent în patrimoniul personal.

E o formulă ascunsă care decide în foarte mare măsură marca unică a capodoperei. Totul se petrece fulgerător, într-o tensionare inegalabilă a forțelor (inegalabilă în sensul singularității momentului; momentul unei capodopere nu poate repeta momentul altela). Primordială rămîne, desigur, iluminarea subiectului, act temperamental, de emoție supremă, în timpul căruia puterea generatoare a individului se impune în toată plenitudinea și acuitatea sa, decizînd caracterul capodoperei, forța, greutatea ei. Sînt uitate datele acumulate (fără această binevenită amnezie, capodopera ar fi un compendiu de citate), resorturi care pînă atunci se aflau în stări latente, greu de definit (intervalul dintre două gesturi importante de creație are o dinamică a sa, înșelător lentă, e însă o dinamică a așteptării, a premergerii la momentul revelator), făuresc dintr-o dată o relație de acuitate unică, care va însemna mai tîrziu, cînd capodopera va trece prin etapele de lucru, de completare, de întregire, focarul mereu tentant pentru artist, același focar care la terminare și la expunere va fi și al receptorului. În ce măsură, în ce grad sînt uitate datele acumulate, iată secretul creatorului rasat, pentru că e un mare și profitabil secret a ști să uiți exact cît este necesar, adică a uita identitatea ca atare a datelor culturale, dar a păstra osmoza lor, natura lor fecundă, germinativă, noblețea lor.

Cenaclul literar Andrei Mureșanu din Sângeorz-Băi a luat ființă în 1967. Numărul și sfera preocupărilor membrilor cenaclului s-au lărgit și datorită elevilor creatori de literatură sau culegători de folclor din partea superioară a Văii Someșului, Ilva Mică, Feldru, Maieru, Rodaa, Șanț și, evident, din Sângeorz-Băi. De asemenea, fii ai acestor meșeguri aliați în producție în alte județe ale țării trimit periodic lucrări care se citesc și se discută în ședințele de lucru. Este cazul Susanei Parva și al altora care în ultima vreme lucrează la București.

Pe lângă ședințele de lucru care se desfășoară lunar, în cadrul cenaclului au avut loc întâlniri cu diferiți scriitori și oameni de cultură: Cicerone Theodorescu, George Popa, Vasile Fanache, Romulus Guga, Lucian Valea, acad. prof. Eugen Pora, iar în această lună vom avea în mijlocul nostru pe D.R. Popescu și alți scriitori de la cele două reviste clujene — Tribuna și Steaua. Intenționăm să realizăm astfel de întâlniri și cu scriitorii ieșeni (și în special de la revista „Cronica”).

Meritată atenție acordă cenaclul Andrei Mureșanu nu numai creației originale a membrilor săi, ci și culegerii de folclor someșan. Au fost atrași în cenaclu o serie de creatori populari unii mai vechi colaboratori ai lui Cicerone Theodorescu (în Izvoare fermecate): Ion Buia a

Zamii, Terente Alexi, Emil Larionese. Bogată activitate folclorică desfășoară în cadrul cenaclului Octavian Nechiti, Vasile Ilișiu, Larion Todici, Ion Moldovan.

Dintre membrii cu o activitate susținută se remarcă: Nicolae Vinătorul: a publicat poezii în Amfiteatru, ziarul județean Ecoul, precum și o lucrare de lingvistică (în l. franceză) la Ed. Academiei. Susana Parva (medic) poezii în Steaua și în presa județeană; Ion Mihail Popa: poezie și alte materiale publicistice în Tribuna, Familia, Amfiteatru, Cronica, Vatra, România literară; în presa județeană și centrală. Alexandru Rațiu (tehnician) — poezie în Familia, Ecoul și a condus o revistă a elevilor răspândită în județul Sălaj, Mugurii Silvaniei. Vasile Crăciun (prof.) proză — în paginile literare ale Ecoului și în Tribuna. Dumitru Vranău — articole în presa județeană despre oameni de seamă ai ținutului.

În colaborare cu cenaclul din Bistrița, cenaclul Andrei Mureșanu a publicat și o culegere omagială de versuri Trepte de lumină închinată celei de-a 50-a aniversări a P.C.R.

Preocupări interesante prezintă în cadrul cenaclului mai tinerii: Ion Moldovan (ceferist), Traian Ciocan (electrician), Traiana Hulpe, Magda-

Ioana Tinca, Ileana Șerban (eleva) și Iacob Gușa — prezenți cu poezie în culegerea Ascendența editată de Comitetul județean al U.T.C., Bistrița—Năsăud.

De consemnat și recitalurile literar muzicale ale cenaclului organizate la casa orășenească de cultură sau la cele două cluburi ale complexelor sanatoriale din stațiune. În perspectivă, cenaclul Andrei Mureșanu își va lărgi activitatea. Ne preocupăm de cenaclul literar-artistic al elevilor Izvoare someșene și de Cercul tinerilor culegători de folclor. Se remarcă de pe acum Ioana Bigiu, Paraschiva Andrese, Maria Cîrdan, Voichița Băncilă și alții, iar elevul Maxim Dumitraș uimește nu numai pe localnici, ci și pe cei veniți la odihnă și tratament cu lucrările sale de pirotgravură, sculptură, pictură, lucrări în pai etc. De asemenea, cu sprijinul Casei de cultură, vom realiza întâlniri cu minierii de la Rodna, Valea Blaznei și cu muncitorii forestieri din acest sector. Vom încerca astfel să valorificăm sensibilitatea recunoscută a oamenilor de pe aici, să întreinem continuitatea între bogata tradiție și perspectiva valorică în multiple sensuri a Văii Someșului.

Prof. Ion Mihail POPA

Amurg

Liviei

Cobor în amurg să-mi impac amintirile,
Sint prea păgine cu mine acum,
Vegetațiile își freacă toate privirile
Căutându-mă în răspintii de drum.
Zările s-au întors culegându-ne umbrele
Le vor reda oare următorilor zori?
Pajiștea și-a alungat leneșă turmele
Ca să ne dăruie altor răcori.
Stau în amurg ca un zid ne-nplinit.
Curcubeel cîntecelor sadic mă dor.
Unde au plecat ciocirliile? De unde au venit?
Spre ce anotimpuri cobor?
Pădurea o simt cum geme adinc
Că nu-i împărtășesc împăcările,
Cîntul mă muștră, bezmeticul ținc,
Că nu-i las doar lui depărtările.
Mă apăr cu pleoapele de hohotul stelelor
Nu pot să-mi iert tirziul popas,
Eu caut pe degete destinul inelelor
Să dărui comorilor metalul rămas...

Răminind

Copilăria mea
e aici,
vîrstă a visului
din care — ar trebui să ne-ntoarcem
acolo
unde basmul nu se mai bizule
nici pe zmeii trufași
dintre două tărîmuri...
Iată-ne-acum,
pădurea îmbracă blamida,
gerdane din umbra senină a gerului
și florile aspre
răsar în tirziu la ferești
pentru ca niciodată
nu le culegeam.
Copilăria noastră-i acolo,
în veghea zăpezilor,
pomii coboară cerul acum
în răspintii
și drumuri pleacă
mai departe în iarnă.
Rămînem,
aici e jocul
din care uităm să ne-ntoarcem,
vîrstă
a unui vis...

Ion Mihail POPA

Nimfa destinului

Iartă-mă, Euridice, dacă scoica aceasta
Am cumpărat-o ca un pățimaș
Al talazurilor înăsprite în ea.
Peșterile mărilor sint mutate aici
Pe cotiturile valurilor
Ce i s-au împietrit în frunzătură.
Mii de scări imense-n lumină
Îmi ard în răsăritul pleoapelor
Și-nvoit de destinul apelor

Mă afund din asfințire
În cuibul mărilor
Ca un dans în văzduhuri.
Înaltă-mă,
Orfeu al luceferilor.
Cu lira pe stîncile arzătoare
Ce-mi dogorește mult aripa săgeții cîntărilor
Jertfindu-mă-n fericirea
Atîtor stele.

Fără uitare

Rămii împodobită ca o fîntină
Cu perdele de iederi
Peste șoaptele pietrelor
În nemișcarea prelungită-a pămîntului.
Retrași în celate
Pașii florilor lasă aripi
Osemintele pilpile
În nesomnul izvoarelor.
Ca o ramură mușcată de vîfor
Te desprinzî spre hotare.
Pasăre Genune,
Cu care mă apăr în alte rodiri
Pentru genezele zilei
Înveșmintate-n porțile
Fără uitare.

Nicolae VINĂTORUL

Diminețile Anei

Manole și-a îngropat iubirea în noaptea lungă
Acolo, în liniște, s-audă plinsetul mării
din apa fîntinilor.
Dar zidul creștea în temeliea lui cîntarea dragostei
Anei, flacăra nestinsă a crescut aripi
pentru zborul către florile pămîntului.
Simțînd gustul apei
a înțeles adîncurile necunoscutului.
Întoideauna cînd trec, peste fîntină
văd chipul lui
și ochii care privesc FEMEEA,
ce se apleacă spre apă,
stîmpărîndu-și setea cu Manole,
și apoi pe Manole rugîndu-l
spălîndu-și ochii cu Manole
să ia piatra din inima ei.
Dar El, acolo-n fîntină,
tot izvorînd mereu, mereu,
pentru Ana,
pentru Ana,
pentru Ana...

ALEXANDRU RAȚIU

Visul unei nopți de vară

Copii, noi sîntem mulți
iar noaptea scurtă
și carul mare nu ne duce
dincolo de geana pădurii
adormită în păsări.

Să ne culcăm, copii,
poate unul,
mutăm stejarul în crengile căruia
osia carului mare
își ghicește
în fiecare dimineață —
drumul.

Ioan MOLDOVAN

Munților

Munților, aș dori
Ca toate cărările voastre
Să nu mai aibă
întoarcere.
Să ducă spre culmi,
Să urce spre soare.
Talangă de stînă mă voi
Sau rostogolire de ape,
Ca-n vîietul lor să-mi răcoresc
Gîndurile-nfierbîntate.
Adiere să fiu
Crestelor voastre înalte,
Să mă pierd,
Să rătăcesc printre voi.
Și să caut în zadar
Drumul înapoi.

Susana PARVA

Fintini

Fintinile uită tristeți
și urcă dornic spre soare.
Acele gheții devin nouri
și raze moi
Cu gene de șoapte.

Izvoarele tac
Visînd în vibrația curcubeului
Și anotimpul revine
Sfidînd singurătatea.

Traiana Pușa HULPE

Joc

Mi-ai pus întotdeauna-n miini albastrul,
Și apoi mi-ai poruncit să fac un zeu
Eu, din greșală am făcut un cer
să-ți odihnești în el privirile.
Apoi mi-ai dat verdele ochilor tăi
Mîngîindu-mă mi-ai spus să fac o luntre.
Eu, din greșală am făcut o umbră
Să nu-ți mai plîngă genele.
Ai vrut să-mi dai și caldul lut
Și mi l-ai dat, să fac din el un trup
Te-am înțeles și l-am luat.
Dar te-am făcut pe tine.
Mi-ai dat la urmă sîngele
Iar eu fără să întreb făcut-am torțe
Pentru florile ce n-au înflorit
Și pentru zînele pădurilor,
Iar la sfîrșit am adunat
Culori peste culori
Le-am înodat în curcubeu,
Ca să te bucuri, jocule — copil.

Ileana ȘERBAN

Blănăreștii

Cum pot unii să mănînce vise? Te-n-
b și pe tine pentru că și ieri am auzit-o
Blănăreasa care stă vizavi de mine, a-
cîndu-și cuvintele pe caldarim de par-
r fi aruncat cu cratița după bărbatu-
: „I-a mîncat visul fetiței, mîncă-l-ar
torile de plafonat!”
De unde o fi auzit dumneaei de „plaf-
at”, nu știu, dar, mi s-a părut ciudat
toți cei care i-au pregătit fetița au
enit, săracii, niște plafonați.
Fata nu are decît 22 de ani și-aceștia
i neimpliniți, însă poartă niște rochii
istibile. Păcat că materialul e prea
t, orașul prea mare, cofetării prea
te... Și-apoi... — „Lasă, mamă, că al-
ncearcă de cite opt ori, iar eu, de-abia,
oua oară! La anul, zece iau, mami.
!”

Nimeni nu-și iubește fata ca Blănă-
reasa. Da! A văzut și nea Grigore cînd
l-a adus pe domnu' Blănaru, pușin cher-
chelit, cum le-a ieșit un pantof în față.
Dar și nea Grigore i-a trîntit un calambur:

— „De ce nu pui un anunț aici mă,
Blănare? „Atenție! Pantofi cu cui, fac
cucui” și se rezolvă traficul!”

Blănăreasa are relații: cînd stă cu ci-
neva de vorbă, de se-ntîmplă să treacă
atunci vreo mașină, s-o vezi cum salută
de cordial, deși tipul a trecut fulgerător
și poate n-a observat-o... Eh, ce să-i faci?
Se mai întîmplă.

Blănaru, în schimb, poartă un inel de
aur ca nimeni altul. Să-l vezi cum își a-
șează mîinile pe tejghea și cum fi mai
strălucește inelul... Apropos de inel: azi,
am întîlnit-o pe Blănăreasa și am întreb-
bat-a ce-i mai face fata. — „O mărit
dom'le! O mărit!”. Îmi zise și intră pre-
cipitată în casă. Dar și eu mi-am zis că
dacă am să-l văd pe logodnic, n-am să
uit să-i șoptesc: fericitul.

Grimase

Tata a avut un cățel. Eu nu l-am în-
trebat niciodată dacă a fost pehinez sau
buldog; nu l-am întrebat nici de ce îl
lătea în fiecare zi, pentru că mama îmi
spune că îl batea de cite ori se întorcea
de la serviciu. Vecinii îmi spun că a trăit
cățelul pînă m-am născut eu. Nu știu ce
să cred, deoarece, acum, m-am făcut bă-
iat mare...

Ieri, însă, mi-a venit să mă duc la tata,
la serviciu, și să-i pun cele o mie și una
de întrebări pe care trebuie să le pună
băieții, taților. Cînd m-a zărit, tata m-a
chemat lîngă el. Ceilalți tocmai se pre-
găteau de plecare. Pe stradă îi mai vă-
zusem. Acum, unora, care treceau prin
fața lui, au început să le crească cocoșe.
Ba mai mult! Cînd a trecut unul care
avea o cocoșă mare de tot, tata s-a
strîmbat foarte urit, sperîndu-mă.

M-a luat de mîini și am plecat spre ca-
să. Pe drum, mi-am amintit pentru ce am
venit și l-am întrebat de ce-și batea că-
țelul. M-a privit drept în ochi și mi-a
răspuns: — „Să nu se gudure, băiete! Să
nu se gudure!”

Vasile CRĂCIUN

Tudor Vericeanu (cl. a II-a — Iași): „Vine primăvara”

Stele fără lumină...

Nu cu mult timp în urmă aflăm din presă despre o nouă ipoteză menită să explice evenimentul care s-a produs la 39 iunie 1908 la Podkamennaia Tunguska.

Niște savanți (?) afirmă că fenomenul ar fi fost produs de ciocnirea pământului cu o „gaură neagră”. Iar recent, alți „savanți” arată că nu putea fi vorba de o „gaură neagră”, deoarece aceasta ar fi traversat întreg pământul, ieșind pe partea cealaltă, ceea ce însă nu s-a constatat precis. Intrucât ambele opinii dovedesc că cei ce le susțin nu știu bine ce este o „gaură neagră” și cu atât mai puțin știu cei ce difuzează asemenea ipoteze, se impun anumite concluzii în ceea ce privește popularizarea științei. Dar înainte de aceasta, să încercăm să restabilim adevărul.

La câteva minute după ora 7 dimineața, în ziua amintită mai sus, mai mulți martori oculari au văzut un enorm glob luminos, „ca o bucată ruptă din soare”, deplasându-se de la sud la nord. Nu descriem aici toate amănuntele care au fost constatate de diverși observatori. Pentru aceasta trimitem pe cititorii curioși la cartea „Observatorii cerului” de Willy Ley, pag. 279—282. Este suficient să menționăm că, pentru explicarea catastrofei care s-a produs atunci, s-au propus mai multe ipoteze.

În primul rând, cea mai naturală, pare a căderea unui meteorit gigant, care a și primit denumirea de „meteoritul tungus”. Deoarece expedițiile întreprinse la fața locului nu au găsit nici urma de material meteoritic, scriitorul A. Kazanțev a emis ideea că de fapt de Pământ s-a ciocnit o navă cosmică, cu propulsie nucleară, venită de pe o altă planetă. Oamenii de știință nu au acordat prea mult credit acestei ipoteze.

O altă susținea că Pământul s-a ciocnit cu un grup format din antimaterie, care nici aceasta nu lasă urme, după anihilarea cu o cantitate egală de materie terestră rezultând numai radiații.

O ipoteză mai puțin fantastică, care a fost emisă de un grup de savanți sovietici în frunte cu regretatul astronom, acad. V. Gr. Fesenkov, conchidea că Pământul a fost ciocnit de nucleul unei comete mici. Acest nucleu, alcătuit în cea mai mare parte din gaze înghețate, s-a volatilizat în întregime în atmosferă, din care cauza nu s-a produs nici un crater meteoritic și nici nu s-a găsit materie meteoritică (1961).

Se pare astfel că lucrurile fuseseră lămurite. Dar, în ultimul deceniu, au devenit „la modă” o serie de noi obiecte, printre care, cele mai deosebite par a fi așa-numitele „găuri negre”. Ce este o „gaură neagră”? După toate teoriile — încă nu a fost identificată cu certitudine o asemenea formațiune — o „gaură neagră” este un corp foarte dens, în care materia se prăbușește în ea însăși sub acțiunea propriului ei câmp gravitațional, prin așa-numitul „colaps gravitațional”. Forța de atracție a unui asemenea corp este așa de mare încât nimic nu îl mai poate părăsi: chiar radiațiile, inclusiv lumina, sînt întoarse înapoi de fantasmă sa forță de atracție. De aceea ele nu luminează și au fost denumite „găuri negre”, deși în realitate ele sînt chiar prea pline!

Conform teoriilor existente, „găurile negre” ar fi stadiul final în evoluția unor stele. Ele nu ar putea fi reperate pe cer decît prin perturbațiile pe care le-ar produce în mișcarea stelelor vizibile.

Și iată că „găurile negre”, devenind obiecte la modă s-au și găsit „savanți” care să pretindă că de catastrofa de la Tunguska este vinovată o asemenea formațiune cosmică. În cele ce urmează vom arăta nu numai că așa ceva nu s-a întîmplat, dar nici nu se putea întîmpla.

Stadiul final al unei stele depinde, în cea mai mare parte, de masa ei. Dacă masa ei va fi mai mică de 1,2 mase solare, în final va deveni o pitică albă, astru dens, care cu timpul se stinge. Dacă masa stelei este între 1,2 și 2 mase solare, stadiul ei final este acela de stea neutronică, în care materia este așa de înghesuită (densitatea de circa 10^{14} g/cm³) încît atomii, pierzîndu-și electronii, se transformă în neutroni, prin înglobarea electronilor în protoni. La mase mai mari de 2 mase solare, stadiul final poate fi acela de „gaură neagră”. Ori, cum ar fi putut oare ciocni Pământul un corp de peste două ori mai masiv decît însuși Soarele nostru, care, numai apropiindu-se de sistemul nostru solar, ar fi distrus tot echilibrul acestuia?

Iată de ce asemenea eveniment, nu numai că nu s-a produs, dar nici nu s-ar fi putut produce. Așadar, cei care au lansat asemenea ipoteză, cît și cei care au combătut-o ulterior (arătînd că totuși a fost o cometă...) nu au știut, sau au uitat ce este de fapt o „gaură neagră”.

Virgil SCURTU

Pe agenda de aniversări UNESCO pe anul în curs, figurează împlinirea a 140 de ani de la întemeierea „Falansterului de la Scăeni” — inițiativă și creație a patriotului și eruditului inginer român Teodor Diamant.

Adept al lui Fourier, critic pătrunzător al ordinii sociale a vremii, Teodor Diamant, prin opera și mai ales prin îndrăzneala sa de a materializa în fapt, în mod creator, conceptele doctrinei fourieriste, ne determină să-l considerăm un incontestabil părinte al socialismului utopic în România, o personalitate inconfundabilă și originală a agitatului veac XIX.

„Societatea agronomică și manufacturieră” (colonia soților agronomi) — denumirea oficială sub care a fost înscris falansterul — a luat ființă la 10 martie 1835 pe moșia lui Manolache Bălăceanu din Scăeni, o mică localitate de lângă Ploiești.

Această organizație care își propunea „propagarea și realizarea practică a unor planuri sociale”, reprezintă alături de colonia societară de la Cond-sur-Vesgres din Franța — constituită cu doi ani înainte — primele încercări din lume de a pune în serviciul exploataților principiile umaniste și generoase ale socialismului utopic.

Pe linia preocupărilor sociologice ale epocii, Teodor Diamant își concentrează atenția spre examinarea variatelor laturi ale vieții societății ca și a sistemului social în ansamblu, încercînd, dintr-o perspectivă istorică mai analitică, o schiță a dinamicii organizării sociale.

Teoria lui, elaborată sub influența socialistilor utopici francezi poartă amprenta particularităților istorice ale vremii, cînd modul de producție capitalist și antagonismul dintre proletariat și burghezie nu erau încă îndeajuns de evaluate.

Proletariatul român de-abia desprins de restul maselor pauperizate se înfățișa ca o clasă aspirantă, dar prea slabă pentru acțiuni politice

Aniversări UNESCO

Falansterul de la Scăeni

independente, organizate, conștiente. În aceste condiții, soluția problemelor sociale, care era încă ascunsă în relațiile economice, nedezvoltate, se mărginea la timide formulări teoretice lipsite de o fundamentare științifică. Deoarece stadiul de evoluție al disciplinelor științifice era departe de a contribui la găsirea unei soluții sociale optime, se căuta elaborarea teoretică a unui nou sistem de orînduire socială, mai desăvîrșit, care să fie impus societății din afară, prin propagandă și experiență model.

Aceste încercări exprimau aspirațiile umanitare ale păturilor sărace care se îngemănau, în spirit utopic, cu reflecții remarcabile despre muncă și procesul de producție.

„Omul trebuie să muncească” — aceasta este, după gînditorul francez Saint-Simon, prima regulă a moralei pămîntești, opusă moralei cerești. Societatea viitoare, prevedea Fourier, va realiza o organizație care să transforme munca într-o povară, într-o activitate atrăgătoare.

În contextul doctrinei utopice, gînditorul român vedea proletariatul numai sub înfățișarea clasei care suferă cel mai mult, fără să înțeleagă rolul său social-istoric, capacitatea sa de inițiativă, revo-

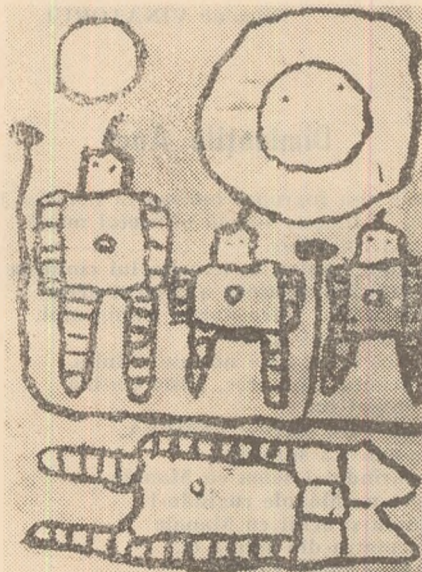
luționară, puterea sa de a se elibera prin proprii forțe. Necunoscînd legile și forțele motrice ale istoriei și situîndu-se deasupra luptei de clasă în realizarea planului de perfecționare socială, el era convins că schițele sale de reformă se pot materializa numai prin propagandă statică fără activitate revoluționară de masă, fără organizare politică a proletariatului. Încercîndu-se în spiritul general al epocii, în aria largă a eferescenței pașoptiste, fiind însoțit și urmat de trimări și răscoale ale maselor exploatate falansterul de la Scăeni poate fi considerat ca un element dinamizator în intențiile transformării relațiilor sociale.

Deceniile care au premerș anul revoluționar 1848, au înregistrat o suită de acțiuni protestatere și ridicări la luptă a muncitorimii prahovene, manifestări care deși nu se integrează în programul falansterului sînt ecoul propagandei de transformare radicală a societății, susținută activ de organizație.

Condițiile inumane de muncă, nedreptățile și silnicile au produs o energetică reacție din partea lucrătorilor din Telegra și Slănic în anii, 1835, 1836, 1837, 1840, 1845, 1846, culminînd cu participarea „ciocănașilor și măglașilor” la revoluția de la 1848. Aceste acțiuni revendicative îndreptate împotriva regimului de exploatare din ramura extractivă a economiei, sînt apreciate ca primele reacții ale tinerii noastre muncitorimii, în plină formare, care sub impulsul teoriilor reformatoare propagate de „colonia soților agronomi” își făcuseră pe scena istoriei revoluționare a proletariatului român.

În ciuda lipsei totale a principilor de activitate revoluționară de masă și de organizare politică a muncitorimii, falansterul de la Scăeni prin scurta sa existență, reprezintă un pas înainte în gîndirea și spiritul de reformă al epocii.

Emil GEORGESCU
Vasile BAȘA

Amariei Dumitru (cl. a V-a):
„Soare cu roboți”

„Arheologia Moldovei”

vol. VIII

Se află în librării numărul VIII al publicației „Arheologia Moldovei”. Volumul cuprinde studii, articole, note și recenzii și tratează probleme de arheologie și istorie a regiunilor est-carpătice ale României din cele mai vechi timpuri pînă în feudalismul dezvoltat.

Prin săpăturile arheologice efectuate de către C. S. Nicolăescu-Plopșor și N. Zaharia în cunoștința stațiune preistorică de la Mitoc — Malul Galben (județul Botoșani), s-a descoperit un bogat material litic datînd din mai multe etape ale epocii paleolitice. Primul studiu, semnat de V. Chiriac, în care sînt prezentate unele de cremene cioplite de omul paleoliticului mijlociu și superior, aduce noi contribuții cu privire la cele mai vechi urme de viață umană descoperite pe teritoriul Moldovei.

Epoca neolitică este tratată de către A. Nițu într-un valoros studiu de sinteză referitor la decorul zoomorf pictat pe ceramica culturii Cucuteni—Tripolie, precizîndu-se că acesta sintetizează toate concepțiile stilului animalier al ceramicii neo-neolitice din sud-estul Europei, Orientul mediteranean și glicptic mesopotamian, încheind evoluția stilului zoomorf al ceramicii din această perioadă istorică în spațiul carpatobalcanic, prin crearea stilului propriu culturii Cucuteni.

Descoperirile arheologice de la Cucurani—Medeleni (județul Botoșani) sînt cuprinzător tratate în studiul semnat de S. Teodor. Săpăturile efectuate aici au avut ca rezultat depistarea unor importante materiale arheologice — rezultat al activității umane — reprezentate printr-un cimitir din prima epocă a fierului, și trei așezări din a doua epocă a fierului, din secolele II—III e.n. și din epoca prefeudală. Identificarea unor resturi de cultură materială suprapuse pe același spațiu aduce noi argumente de ordin arheologic privitoare la continuitatea de locuire în timp și spațiu.

La fel de cuprinzător sînt tratate, de către C. Bloșiu, descoperirile din cimitirul datînd din secolul al IV-lea e.n. de la Lețcani — Iași. Săpăturile efectuate aici aduc noi observații la cunoașterea unor probleme în legătură cu riturile funerare, cronologia, și atribuirea etnică a culturii Sîntana de Mureș. Scheletele găsite în mormintele de înhumare cît și ofrandele de animale din aceleși complexe au impus studiul acestor descoperiri și din punct de vedere antropologic și faunistic. Ați studii referitor la cercetările antropologice, semnat de S. Antoniu și M. Onofrei, cît și acela care se ocupă de resturile faunistice (S. Hamovici) aduc noi contribuții cu privire la elementele etnice care au intrat în componența culturii Sîntana de Mureș, precum și în legătură cu speciile de animale depuse ca ofrande în cadrul ritualului înmormîntării.

Ultimul studiu (autor R. Popovici-Baltă) aduce în discuție unele rezultate ale săpăturilor din așezarea de la Băiceni—Siliești (județul Iași). Cu ocazia cercetărilor efectuate aici de către I. Ioniță, au fost descoperite și urme de locuire de la sfîrșitul secolului al XIV-lea și mijlocul secolului al XV-lea. Prin materialele arheologice descoperite aici s-a putut preciza că satul Băiceni a fost locuit încă de la sfîrșitul secolului al XIV-lea, în timp ce prima atestare documentară a sa apare cu peste o jumătate de secol mai tîrziu.

La capitolul note sînt prezentate obiectele de bronz descoperite întîmplător la Chermănești (județul Vaslui).

Ultima parte a volumului cuprinde recenziile unor cărți publicate de valoroși cercetători de peste hotare, în care sînt tratate probleme din diferite perioade istorice.

Volumul, apărut în Editura Academiei R. S. România, cuprinde, așadar, valorificarea rezultatelor săpăturilor arheologice și a muncii de cercetare științifică desăvîrșită de arheologii ieșeni. În paginile sale cititorii pot găsi informații inedite cu privire la locuirile umane din cele mai vechi timpuri pînă în feudalismul dezvoltat și dovezi în legătură cu continuitatea de viață omenească în regiunile de est ale României.

LECTOR

Trei cărți de matematică modernă

Avînd o valoroasă tradiție și fiind receptivă la vertiginoasa dezvoltare a științelor matematice, cu multiple și complexe implicații în toate sferile de activitate ale societății contemporane, matematica ieșeană și-a îndreptat atenția spre domeniile moderne ale disciplinei, reușind în scurt timp să-și facă simțită prezența activă în țară și străinătate. Această prezență se manifestă și prin lucrări tipărite în reviste de prestigiu, prin elaborarea de cursuri, manuale, tratate, monografii, pentru a căror utilitate pledează conținutul lor și maniera de prezentare a problemelor abordate. Editurile, o putem spune fără nici-o rezervă, întreprind o operă utilă prin tipărirea unor astfel de lucrări. În această ordine de idei, trebuie salutat și inițiativa Editurii Acad. R.S.R. de a fi lărgit gama de conținut a cărților pe care le tipărește. Recent, la această editură au apărut trei cărți ai căror autori sînt binecunoscuți matematicieni ai Universității „Al. I. Cuza”. Prezentăm, succint, ceea ce ni s-a părut mai semnificativ în legătură cu fiecare dintre aceste cărți.

Prof. dr. doc. Radu Miron și lector dr. Ioan Pop sînt autorii lucrării Omologie, omotopie, spații de acoperire, în care se abordează probleme ce țin de una dintre disciplinele fundamentale pe care le înglobează matematica actuală — topologia algebrică, fascinant domeniu de cercetare, cu imense posibilități de cuprindere și aprofundare a unor probleme de mare importanță pentru cercetare și aplicații (avem în vedere accepția largă a acestor noțiuni).

Ilustrații matematice (precum: H. Poincaré, E. Cartan, P. S. Alexandrov, H. Cartan, E. Čech, K. Borsuk, S. Eilenberg, A. Kolmogorov, A. Grothendieck, P. J. Hilton, L. Pontrjagin, Ch. Ehresmann ș.a.) și-au adus contribuții importante la fundamentarea, conturarea și dezvoltarea disciplinei amintite; înțelșim aici o impresiionantă conlucrare a specialiștilor din lumea întreagă, în diverse domenii de matematică, muncă în care matematicienii ieșeni și, în primul rînd, autorii cărții pe care o prezentăm, au adus o substanțială contribuție. Apariția acestei cărți susține, ca un argument în plus, sublinierea de mai sus.

Din multitudinea de probleme care intră în sfera topologiei algebrice, autorii au selectat cu deosebită competență și discernămint elementele de bază, esențiale, din problemele care s-au conturat în capitolele pe care le anunță titlul, probleme prezentate într-o manieră atributivă, cu vîdită grijă pentru rigoare și accesibilitate; cu aceste probleme de conținut și formă, cartea vine să întregescă lista lucrărilor de specialitate apărute în limba română, menite să introducă pe specialiști în studiul unor fine și de mare generalitate probleme de matematică. Este sigur că la ea vor apela și cercetători din alte domenii în care instrumentul de lucru oferit de matematică nu mai poate fi neglijat.

Prof. dr. N. Gheorghiu semnează cartea Introducere în Analiza funcțională.

Lucrarea apare în cadrul seriei de monografii „Analiza modernă și aplicații”. Analiza funcțională este una dintre disciplinele matematice de bază, cu largă aplicabilitate — poate, cu cea mai largă aplicabilitate, datorită conceptelor cu care operează și instrumentelor de lucru oferite. Cartea profesorului Gheorghiu are deosebitul merit de a fi conturat noțiuni, probleme, procedee de investigație care apar cu rol fundamental în sensul precizat mai sus și care oferă, în același timp, un solid punct de plecare pentru studiul oricărei probleme ce ține de vastul domeniu al analizei funcționale. Considerăm necesară sublinierea faptului că autorul a urmărit studiul sistematic al spațiilor lineare topologice, tratarea acestor spații în general și apoi cercetarea importantelor clase speciale de astfel de spații. Odată cu acest studiu, se face și acela al aplicațiilor pentru care spațiile amintite apar cu rol de domeniu și codomeniu.

Introducerea motivată a problemelor, grija de a le cerceta într-un cadru de cît mai mare generalitate, precum și atenția pentru aplicații aduc un serios plus de valoare acestei cărți care se adresează unui foarte vast cerc de cititori; este deosebit de utilă studenților de la facultățile de matematică, de fizică, celor de la diferite institute tehnice, cercetătorilor în domenii de matematică sau în domenii pentru care matematica reprezintă un indispensabil mijloc de investigație.

În cadrul aceleiași serii „Analiză modernă și aplicații”, apare și lucrarea Semigrupuri de contracții neliniare în spații Banach al cărui autor este un tînar matematician ieșean — conf. dr. Viorel Barbu. Autorul a urmărit să pună la dispoziția specialiștilor un studiu sistematic privind semigrupurile de contracții neliniare în spații Banach și aplicațiile lor în teoria ecuațiilor diferențiale abstracte asociate anumitor clase de operatori neliniari. Parte din problemele abordate au constituit obiectul expunerilor pe care autorul le-a făcut în cadrul seminarului de ecuații operaționale neliniare, în perioada 1971—1972. Venind cu idei, rezultate, procedee de lucru de mare actualitate și cîtă importanță, lucrarea lui Viorel Barbu face o utilă operă de inițiere într-un domeniu nou de cercetare care deschide largi perspective spre multiple și fertile aplicații. Subliniem că autorul aduce o serioasă contribuție la conturarea problemelor care țin de sfera domeniului menționat; rezultatele valoroase care-i aparțin s-au impus deja atenției specialiștilor din țară și străinătate. Valoarea de conținut a cărții este sporită de forma elegantă, riguroasă și în același timp accesibilă în care este prezentat acest conținut. Bibliografia amplă care încheie lucrarea, ca și comentariile bibliografice care apar la sfîrșitul fiecărui capitol, sînt serioase elemente de sprijin pentru cei care doresc să aprofundeze, sau, să aplice problemele abordate în carte.

Prof. dr. Olga COSTINESCU

La Teatrul Național din Iași un numeros și entuziast public a sărbătorit cea de a 375-a aniversare a Unirii țării române sub Mihai Viteazul.

Semnificația acestui eveniment a fost marcată, în deschiderea adunării, de către tov. Ion Manciuc, prim-secretar al Comitetului municipal de partid, primarul municipiului Iași. Apoi, prot. univ. dr. Mihai Todocia, rectorul Universității „Al. I. Cuza”, a vorbit despre importanța Unirii de la 1600 care s-a realizat „în urma unei îndelungate acumulări în cursul căreia s-a afirmat puternic conștiința unității de neam și de limbă a românilor, identitatea intereselor economice și culturale, legătura strânsă cu vatra strămoșească”.

În încheierea adunării, artiștii ai Teatrului Național, ai Operei Române și ai Filarmonicii „Moldova” au prezentat un impresionant spectacol evocator.

Salonul cărții pentru copii

Cu prilejul sărbătoririi unui sfert de veac de la proclamarea „Zilei internaționale pentru apărarea copilului”, Biblioteca județeană „Gh. Asachi”, Consiliul județean al Organizației pionierilor și Centrul de librării organizează, pentru prima dată în orașul nostru, în perioada 27 mai — 10 iunie a.c. sub egida Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Iași, „Salonul cărții pentru copii” — importantă acțiune menită să pună în valoare valențele educative și formative ale literaturii pentru copii.

Expoziția, organizată în incinta Bibliotecii „Gh. Asachi”, prezintă peste 1.000 de titluri din cele mai variate domenii ale literaturii pentru copii. De asemenea, în cadrul Salonului cărții, s-a organizat și o expoziție de artă plastică reprezentând picturi, desene și lucrări de grafică ale copiilor, inspirate din cărțile mult îndrăgite.

Manifestările ce vor avea loc în cadrul salonului vor prilejui întâlniri ale micilor critici și scriitori, artiști și alte personalități ale culturii. Șirul acțiunilor se va încheia cu un recital — concurs de poezie patriotică, desfășurat sub titlul „Frumoase versuri spune țara”, cu participarea cercurilor literare din școli.

Rapsodia

A plecat în Grecia ansamblul artistic „Rapsodia” din județul Botoșani. Ansamblul cuprinde echipele de dansuri și de cântec ale căminului cultural Corni, taraful Școlii populare de artă Botoșani, soliștii: Elena Culicicanu (Șendriceni), Maria Guragata (Hudești), Silvia Deaconescu (Coțușca) și Gheorghe Dascălu (Tudora).

Artiștii români au luat parte în perioada 21—26 mai 1975 la sărbătorile folclorice „Karaiskakis” din Karditsa (Thesalia).

Tezaurul

de la Pietroasa

Un serial despre destinul unor comori, cu valoare arheologică inestimabilă, implicând prin aceasta un apart de destin istoric, iată într-adevăr o idee și un punct de plecare pentru un ciclu de tele-reușite, cu larg ecou în rândurile telespectatorilor. Prefațat de acad. Emil Condurache, primul film din acest serial, dedicat tezaurului de la Pietroasa, redă istoria descoperirii „Cloștei cu pui de aur” de către doi că-

M O M E N T

rani iobagi, precum și peripecțiile acestei comori în secolul trecut, înainte și după ce a intrat în patrimoniul statului. Studiul lui Al. Odobescu, etourile savanților din întreaga Europă de a descifra textul imprimat, totul se înscrie într-un amplu și, am spune, palpitant demers științific, nu fără a lăsa, în continuare, loc enigmei. Tezaurul se înscrie și azi ca prestigioasă mărturie a trecutului, care-și mai așteaptă încă deplina descifrare. Despre toate acestea ne-a vorbit amintitul film care, fără a părăsi litera documentelor, se hrănește cu spiritul autenticei arte, din-
du-ne speranța unui captivant ciclu de emisiuni. Așadar, un original serial a cărei prezentă de succes în programele televiziunii noastre și ale altor televiziuni nu poate decât să ne bucure. Felicitări.

Dialog

Revista studentescă de cultură, „Dialog” (nr. 3—4/1975) oteră, ca de obicei, un sumar interesant, din care spicăm: articolul intitulat „În loc de prefață” de Vasile Moraru, menit să inaugureze o dezbateră pe tema „Filosofia și omul”, o pagină dedicată „Practicii productive a studenților din anul I”, însemnările privind „Prezența și absența studenției în viața culturală a Iașului” sau „Nostalgia ceneclului și ceneclul nostalgiei”. Mai menționăm rubrica „Evenimente editoriale”, în cuprinsul căreia sînt publicate câteva articole despre romanul „Delirul” de Marin Preda, eseul despre „Poetica narativă” de Al. Călinescu, articolul „Georg Lukacs și problemele ontologice ale existenței sociale” de Dan Gogolează, proza semnată de Radu Scoroițu, versurile de Vasile Mihăescu și Miron Blaga etc.

În general, un sumar bine armonizat tematic, ilustrînd aspirația acestei publicații de a se situa cît mai în centrul preocupărilor și exigențelor cititorilor cărora le este destinat.

În citeva cuvinte

În cadrul schimburilor culturale româno-mexicane, la Galeria Chapultepec din capitala mexicană s-a deschis, în prezența artistului, expoziția „Om și sentiment” a pictorului Dan Hatmanu. Primele ecouri de presă deosebit de favorabile. * O deose-

bit de valoroasă colecție de „Sumane și cojoace moldovenești” etalată de către Muzeul etnografic al Moldovei în expoziția organizată în Palatul culturii din Iași. O manifestare soră cu cea dedicată anul trecut scoartei moldovenești * A intrat în faza finală de amenajare Muzeul județean Vaslui care va funcționa cu două secții: istorie și meșteșuguri populare. * Școala populară de artă din Iași e prezentă săptămîna aceasta cu două expoziții ale elevilor săi: Doru Cioată, grafică în Sala pașilor pierduți a Universității și Olga Bădescu, pictură, în holul Bibliotecii municipale * După cinstirea memoriei lui Ion Neculce la Prigoreni urmează o manifestare dedicată altui cronicar: Grigore Ureche, de astă dată la Călești, la casa fostei familii Ureche. De asemenea, comemorarea Eliei Negruzzi la Trifești — Hermeziu (Iași) va fi continuată cu un simpozion Costache Negruzzi, organizat de asemenea în comuna de pe malul Prutului * O prestigioasă sesiune de comunicări medicale cu participarea unor specialiști din București, Cluj, Iași, Brașov, Ploiești, Suceava etc. a avut loc la spitalul din Bîrlad în cadrul „Săptămîinii culturale”. Gazdele, un colectiv în frunte cu doctorul în științe medicale I. Arnăutu, au oferit un cadru la înălțimea comunicărilor prezentate de prof. dr. doc. I. Jurava, prof. dr. doc. Gh. Chipail, prof. dr. doc. D. Setlacec, prof. dr. doc. C. Miricioiu și alte personalități din chirurgie românească. În total 50 de comunicări și referate ce vor apare într-un volum.

N. IRIMESCU

Alexandru STARK

TELE...game

Despre eficiență

„Televiziunea este un lucru foarte serios. Poate chiar unul din cele mai serioase pe care le-a descoperit omul în dorința sa de a-și îmbogăți mintea și inima”.

Afirmația aparține marelui om de cultură francez André Malraux și oglindește în cuvinte sincere un mare adevăr. Vă relatăm într-una din cronicile trecute că telespectatorii resping tot mai mult distracția facilă, cerîndu-i micului ecran un răspuns la numeroasele probleme pe care le ridică viața înconjurătoare. (Nu mai vorbesc despre faptul că, în țările în curs

de dezvoltare, televiziunea a devenit cel mai important factor de culturalizare și educare a maselor). Mi-am adus aminte de cuvintele lui Malraux în legătură cu succesul pe care l-a avut recent pe micile ecrane din Franța filmul realizat de scriitor în Spania republicană în anul 1938: un film auster despre popor, despre idealul de libertate și umanism. Făcea un cronicar calculul că filmul acesta emoționant a avut mai mulți spectatori într-o seară la TV decît a putut aduna de-a lungul anilor în sălile de proiecție. Micul ecran ca propagandist al valorilor culturale și-a demonstrat eficiența. Dar, în același timp, el este capabil să creeze importante valori educative și științifice. În majoritatea țărilor din lume ia un avînt din ce în ce mai mare, de pildă, televiziunea didactică. Oare ce poate fi mai atractiv decît o lecție de geografie „pe viu”, cu imagini despre economia sau relieful țărilor tale și ale țărilor lumii? Oare nu înțeleg sute de mii de elevi mai bine o experiență descrisă în carte, urmărind-o pe ecran? Oare o formulă matematică demonstrată de un mare savant nu se transformă într-un adevărat eveniment care se întipărește pentru toată viața? Toate acestea le-a realizat televiziunea. Ba mai mult chiar, televiziunea integrată, componentă directă a orelor școlare contribuie la noi de trei ani de zile la o creștere simțitoare a nivelului de predare.

Iată la ce m-am făcut să mă gîndesc cuvintele lui Malraux despre marea și profundă semnificație a televizorului care a pătruns fără să bată la ușă în casele noastre și, ceea ce este mai important, în viața noastră.

Top Cronica R. Tv. nr. 22

— secția română —

1. La izvor — Estudiantina.
2. Nu sînt singur — Flacăra Folk
3. Populară — FFN
4. Fii lacrimilor tale — M. Saftic
5. Adăpost în calea turtunii — TRANSFER
6. Chemarea — Excelsior
7. Visul — Ethos
8. Nu amina de azi pe miine — I. Negrioiu
9. Astăzi seară m-am îndrăgostit — Progresiv TM
10. Hei, pădure — AZUR

— secția străină —

1. I Want to Know — Jimmy Cliff
2. Onkel Willie — Kreis
3. Qu-as tu fait — Pierre Groscolas
4. If You Can't Dance Rock with Me — Rolling Stones
5. Movin' On — BAD Company
6. Tema muzicală a filmului „Papillon” — Nicoletta
7. Promised Land — Elvis Presley
8. My Long Expected Sweetheart — OMEGA
9. Sweet Rhode Island Red — Ike & Tina Turner
10. Parole, parole — Mina

Spectacole — Concerte

OPERA ROMÂNĂ. Sîmbătă, 31 mai, ora 19,30: Traviata. Duminică, 1 iunie, ora 15,00: Cenușăreasa. Luni, 2 iunie, ora 19,30: Liliacul. Miercuri, 4 iunie, ora 19,30: Căstoria secretă. Joi, 5 iunie, la Bacău, 2 spectacole: Singe vienez.

TEATRUL PENTRU COPII ȘI TINERET. Vineri, 30 mai, ora 10: Ursul păcălit de vulpe (Teatrul de vară); ora 18: Farse medievale (la sediu). Sîmbătă, 31 mai, ora 10,00: Butoiul cu miere (Grădina Copou); ora 18,00: Mofturi la Moși (la sediu). Duminică, 1 iunie, ora 11,00: Joc la soare (Teatrul de vară Podu Ros); ora 11,00: Ursul păcălit de vulpe (la sediu). În turneu: Luni, 2 iunie, ora 14,00: Joc la soare (Suceava). Marți, 3 iunie, ora 9 și 11,00: Joc la soare (Suceava). Miercuri, 4 iunie, ora 9,00 și 11,00: Joc la soare (Fălceni). Joi, 5 iunie, ora 10,00 și 14,00: Joc la soare (Rădăuți). Vineri, 6 iunie, ora 10,00 și 14,00: Joc la soare (Gura Humorului).

EXPOZIȚII. Galeria Teatrului Național: Eugen Ștefan Boșcu — pictură, Galeria Cronica: desene ale copiilor, dedicate zilei de 1 iunie, Sala Victoria — retrospectivă Gheorghe Iliescu.

CINEMATOGRAFE. 2—8 iunie. Victoria: Recompensă pentru șerif (S.U.A.). Republica: Jane Eyre (Angl.). Copou: Incredibilele aventuri ale unor italieni în Rusia (It.—U.R.S.S.). Tineretului: Sufletul negrului Charlesley (S.U.A.). Actorul și sâlbații (Rom.). Tătărași: Porțile albastre ale orașului (Rom.). Cei șapte magnifici (S.U.A.). Nicolina: Capcana (Rom.). Comisarul Cardone intră în acțiune (It.).

CASA DE CULTURA A SINDICATELOR. Vineri, 30 mai, sîmbătă, 31 mai, ora 19,00, duminică, 1 iunie, orele 17,00 și 20,00: Festival de muzică ușoară „Ani fericiți”, în organizarea Consiliului județean al sindicatelor Iași. Marți, 3 iunie, ora 18,00: Dezbateră „Este vinovată Sandra Dobrescu?” (după romanul „Încotro?” de Francisc Munteanu). Miercuri, 4 iunie, ora 18,30: Cadran politic: Cronica evenimentelor politice interne și internaționale. Joi, 5 iunie, ora 14,30: Dezbateră „Folosirea utilajelor, materiilor prime și materialelor în procesul muncii”. Vineri, 6 iunie, ora 18,00: Expunerea „Femeia — factor principal în viața de familie”.

CASA TINERETULUI. Sîmbătă, 31 mai, ora 20,00: Flacăra Folk '73. Duminică, 1 iunie, ora 9,00: Spectacol susținut de formațiile Casei pionierilor. Marți, 3 iunie, ora 19,00: Serial juridic despre „Legislația familiei”. Joi, 5 iunie, ora 20,00: Ceneclul literar „M. Eminescu”. Vineri, 6 iunie, ora 20,00: Concurs pe teme de educație civică și sanitară. Filme documentare.

SĂPTĂMÎNA TV.

SIMBATA, 31 MAI

10,00 Film serial pentru copii (reluare). 10,25 Biblioteca pentru toți: T. Argezei. 11,10 Legile țării — legile noastre. 11,20 Teledinamica (reluare). 13,05 Busuioac crescut pe vale (melodii populare). 13,25 Telex. 13,30 Telerama. 13,35 Momente coregrafice. 14,15 Universul lor. 14,40 Cîntare omului: Puritate. (versuri din lectura autorilor). 14,55 Teleglob: Itinerar tunisian. 15,10 Telex. 15,15 Tragera de amortizare ADAS. 15,25 Vîrstele peliculei. 16,25 Caledoscop cultural-artistic. 16,45 Fotbal magazin. 18,00 Club T: În dana portului Constanța. 19,00 Lumea copiilor. 19,20 1001 de seri. 19,30 Teleglob. 20,00 Telediclopedia. 20,45 Publicitate. 20,50 Kojak. 21,40 Teleglob. 21,50 Săptămîna sportivă. 22 Întîlnirea de la ora 10.

DUMINICA, 1 IUNIE

8,30 Deschiderea programului. 8,40 Cravatele roșii. 9,35 „Daktari”. 10,00 Viața satului. 11,15 Ce știm și ce nu știm despre... 11,45 Bucuriile muzicii. 12,30 De strajă patriei. 13,00 Album duminical. 14,50 Primii pași în tenis. Lecții cu Ion Țiriac. 15,00 Floarea din grădina. 16,00 Descoperirea universului. 16,25 Film serial „Tezaurul de la Pietroasa” (episodul II). 17,20 Fotbal: România — Scoția. 19,20 1001 de seri. 20,00 Cîntecele vîrstei de aur. 21,10 Film artistic: „Drumul spre soare” (coproducție franco-italiană). 22,00 Concertul Orchestrei de muzică ușoară a Radioteleviziunii române (dirijor Sile Dinicu). 22,20 Teleglob.

LUNI, 2 IUNIE

16,00 Telex. 16,05 Avangarda săptămîinii. 16,15 Imagini din Italia (film documentar). 16,30 Emisiune în limba maghiară. 19,00 Teleglob (călătorie prin Brazilia). 19,15 Publicitate. 19,20 1001 de seri. 19,30 Teleglob. 20,00 Revista literar-artistică Tv. (40 de minute în marea lume a copiilor). 20,40 Vedete ale cîntecului. 20,50 Ancheta socială. 21,20 Publicitate. 21,25 Roman foileton: „Dragostea, perseverența și speranțele tinărului Lewisham” — (episodul III). 22,10 24 de ore.

MARȚI, 3 IUNIE

8,30 Curs de limba germană. 9,00 Telescoala. 10,00 Curs de limba franceză. 10,30 Pagini din operă. 11,00 Film artistic: „Hoții de vite din Colorado” (reluare). 12,10 Telex. 16,00 Curs de limba rusă. 16,30 Curs de limba engleză. 17,00 Telex. 17,05 Muzică. 17,25 Legile țării — legile noastre. 17,35 Album coral. 17,50 Algoritm Tv. 18,20 Muzică distractivă. 18,35 Tribuna Tv. 18,55 Publicitate. 19,00 Județele țării pe verticală dezvoltării — azi județul Dimbovița. 19,20 1001 de seri. 19,30 Teleglob. 20,00 Seară de teatru: „Livada cu vișini” de A. P. Cehov. 22,10 24 de ore.

MIERCURI, 4 IUNIE

8,30 Curs de limba engleză. 9,00 Telescoala. 10,00 Curs de limba rusă. 10,30 Algoritm Tv. 11,00 Roman foileton: „Dragostea, perseverența și speranțele tinărului Lewisham” (reluare). 11,45 Telex. 15,00 Curs de limba germană. 15,30 Curs de limba franceză. 16,00 Telex. 16,05 Forum. 16,25 Din lumea plantelor și animalelor. 16,50 Contemporanele noastre (Medalion Ana Ipătescu). 17,20 Fotbal: România — Danemarca (preliminariile turneului olimpic). 19,15 Muzică populară instrumentală. 19,30 Teleglob. 20,00 Cadran economic mondial. 20,15 Teledinamica (Ciclul mari actori: Omul din La Mancha — Peter O'Toole). 22,10 24 de ore.

JOI, 5 IUNIE

16,00 Telescoala. 17,00 Telex. 17,05 Atenție... la neatenție. 17,25 Universitatea Tv. 17,55 Film serial pentru copii: „Răpitarii”. 18,20 Scena. 18,35 Lecții Tv. pentru lucrătorii din agricultură. 19,20 1001 de seri („Stan și Bran”). 19,30 Teleglob. 20,00 Antena T. 20,30 Un paradis al „vinătorilor” de imagini. 20,55 În grîvințor, pe ring și în prater. 21,40 Univers științific. 22,10 24 de ore.

VINERI, 6 IUNIE

16,00 Telescoala. 16,20 Organizare și conducere. 16,40 Publicitate. 16,45 Secvențe suedeze. 17,00 Telex. 17,05 Emisiune în limba germană. 18,50 Tragera loto. 19,00 O aniversare glorioasă. (Documentar). 19,15 Publicitate. 19,20 1001 de seri („Stan și Bran”). 19,30 Teleglob. 20,00 Revista economică Tv. 20,30 Publicitate. 20,35 Film artistic: „Șapte oameni de aur” (coproducție italo-franco-spaniolă). 22,10 24 de ore.

SIMBATA, 7 IUNIE

10,00 Film serial pentru copii: „Răpitarii” (reluare). 10,25 Tribuna Tv. 10,45 Preferințele dumneavoastră muzicale sînt și preferințele noastre. 11,25 Teledinamica (reluare). 13,20 Telex. 13,25 Artiștii amatori în concurs. 13,40 Campionatele europene de box. 15,00 Caledoscop cultural-artistic. 15,20 Vîrstele peliculei. 16,15 Telex. 16,20 Documentar Tv. (Impresii din Maramureș). 16,50 Club T. 17,30 Campionatele europene masculine de gimnastică. 19,00 Publicitate. 19,05 Teleglob (imagini mexicane). 19,20 1001 de seri („Stan și Bran”). 19,30 Teleglob. 20,00 Telediclopedia. 20,45 Publicitate. 20,50 Film serial „Kojak”. 21,40 Teleglob. 21,50 Săptămîna sportivă. 22,00 Întîlnirea de la ora 10.

SPORT

Roata carului

Frumoasă surpriză ne-au făcut băieții la Petroșani; frumoasă și la timpul cel mai potrivit, cînd aveam cea mai mare nevoie de ea. Repet un loc comun cînd spun „două puncte cit roata carului”, dar nu există adevăr mai mare pentru actuala situație a Politehnicii. Practic, victoria de la Petroșani înseamnă crearea unor condiții optime pentru evitarea retrogradării. Și mai înseamnă o cumplită complicare a jumătății de jos a clasamentului. Ne pare rău de Jiul, dar s-a trezit dintr-o dată în plop și cred că plînge acum după unele puncte cu care s-a jucat cînd era sigură de sine. Așa a făcut, anul trecut, Rapid și-a păiț ce-a păiț. Noroc că Jiul n-are un Fănuș Neagu al ei care să ne blesteme un an de zile pentru această victorie.

Dar să nu ne pese prea mult de soarta altora, atîta vreme cît nici a noastră nu-i roză. Avem mari șanse să rămînem în A, dar asta nu înseamnă că deja am rămas. Mai este treabă. Vor mai fi emoții. Să nu culcăm pe laurii unei victorii! Să nu uităm că avem cu Steaua meci greu și apoi cu Chimia în ultima etapă cînd va fi... pe viață și pe moarte. Sigur că putem cîștiga ambele partide, dar numai dacă le privim cu calm și luciditate, cu seriozitate și răspundere, numai dacă jucătorii vor folosi judicios timpul de pregătire de aproape două săptămîni care s-a creat pînă la meciul cu Steaua. Le-aș recomanda înaintașilor să citească între timp și articolul colegului meu de la revista „Lucaferul” în care e analizată echipa militară și-i sînt reliefate calitățile și defectele; să-l citească și să rețină de acolo ideea că apărătorii centrali ai Stelei, Sameș și Smarandache, pot fi depășiți de înaintași iuți și subtili. Și mai rețină însă că Steaua are în Dumitru un excelent jucător și coordonator, apoi cîțiva atacanți periculoși care pot întoarce orice rezultat. A se vedea, spre pildă, întîmplarea nefericită a gălățenilor; avînd 2—0 în prima jumătate de oră, ei se credeau pe Everest, dar steliștilor nu le-a trebuit decît sfertul de oră pînă la pauză ca să-i răstoarne în ștealnelor Dunării. Se zice că vîntul, cînd vrea să te trîntească, întîi te ridică.

Figură frumoasă a făcut duminică Steagul roșu care, cu un pic de decizie în final ar fi încurcat de tot itele Politehnicii Timișoara, altă echipă care s-a jucat cu punctele cum te joci cu arșicele. Și care s-ar putea să oțeze rău de tot în etapele — puține, dar fierbinți — care au mai rămas.

Orice s-ar spune, acest final de campionat e teribil de frumos. Nu-mi amintesc altul asemenea; e frumos pentru că mai mult de jumătate dintre echipe sînt prinse în caruselul drăcesc al luptei pentru evitarea retrogradării și pentru că se joacă viguros (termenul o veni de la Vigu?), cu multă voință și ardoare. Micul ecran ne-a arătat — în acest sens — o mostră: Farul — F.C.M. Reșița. I-am văzut pe constanțeni atît de decisi să cîștige încît victoria n-avea cum să le scape. Cu o săptămîna înainte, același lucru l-am văzut la Chimia Râmnicu-Vâlcea. Ca să nu mai vorbesc de meciurile Politehnicii, aproape toate — din retur — bune și foarte bune. Diferențele de valoare dintre echipele frunțase și cele situate în partea a doua a clasamentului au cam dispărut, topește parcă de temperaturile înalte ale confruntărilor. Așa și trebuie să fie un sfîrșit de campionat. Păcat că în partea superioară a clasamentului nu există interes decît pentru locurile 2, 3 și 4. Un oarecare interes, pentru că am văzut blazarea cu care joacă și A.S.A. Tîrgu-Mureș și F.C.M. Reșița. Doar otenii și steliștii par mai hotărîți să se instaleze în unul din fotoliile de onoare.

Era să-i uit pe argeșeni; isprava lor de la Cluj-Napoca e tot așa de răsunătoare ca și a Politehnicii la Petroșani. Aceste două isprăvi au deschis o porțiță spre clarificarea — măcar parțială — a jumătății de jos a clasamentului. Nu vreau să dau nume, dar parcă știu de-acum cine retrogradează. Oricine-ar fi, îl asigurăm de simpatia și compătimiterea noastră. Că noi, deocamdată, stăm pe locul 13, loc solid, loc sigur, ferit de intemperii. Și nici măcar nu sîntem superstițioși.

INTERIM

„Nu putem tolera ca străinii, respectiv companiile străine, să se îmbogățească pe teritoriul nostru. Trebuie să acordăm o atenție sporită propriilor noastre interese... Avem nevoie de colaborare și nu de exploatare”.

Făcînd o asemenea declarație, președintele Luis Echeverria și-a exprimat punctul de vedere asupra uneia din principalele probleme ale Mexicului contemporan — dependența față de capitalul străin. De aici decurg o serie întreagă de alți factori, care expică și condiționează poziția Mexicului față de problemele consolidării independenței politice, cuceririi deplinei libertăți economice, această — așa cum a fost, deseori numită — „a doua independență a Mexicului”. Măsurile adoptate, pînă în prezent, de guvernul mexican, ca și cele în fază de proiect, urmăresc realizarea „marelui obiectiv al dezvoltării” în componentele sale, atât interne cît și externe. „Industrializarea Mexicului, începută în urmă cu 25 de ani, a declarat președintele Mexicului ne-a costat scump. A fost necesar să plătim produsele industriale la prețuri foarte ridicate, mult mai mari decît cele practicate în țările industriale care ni le vindeau. Au existat, în acest domeniu, o întreagă serie de factori vizibili și invizibili, care ne sărăceau. Ca toate țările în curs de dezvoltare, plătim încă taxe exorbitante pentru servicii și asistență tehnică, care adesea ne sînt impuse. Trebuie să o spunem clar: actualele căi de industrializare ce contribuie la creșterea datoriei noastre cu fiecare zi nu sînt tocmai bune. Investițiile străine, oricare ar fi ele, trebuie să se supună legilor și să corespundă obiectivelor de dezvoltare a țării cărora le sînt adresate”. Fără a renunța la creditele și la capitalul din exterior, actualul guvern înțelege să le folosească potrivit propriilor interese și să încurajeze investițiile de capital autohton. A fost adoptată o lege privind protejarea investițiilor naționale și interzicerea acțiunilor străine într-o serie de sectoare importante ale economiei, cum ar fi industria petrolieră, petrochimia și exploatarea de mineruri radioactive.

O atenție prioritară este acordată agriculturii. Deși reforma agrară a fost înfăptuită în Mexic în ultimele decenii, un număr de două milioane de țărani nu posedă încă pămînt. Aceasta explică exodul anual a 150.000 de țărani care pornesc în căutare de lucru spre orașe. Pentru curmarea unei asemenea situații, guvernul a trecut, în ultimii ani, la efectuarea de noi împărțiri, la împărțirea unor mari latifundii. De asemenea, în cadrul programului de dezvoltare generală a țării, s-a trecut la amplasarea de obiective industriale în zonele rămase în urmă, cu dublu scop al descentralizării industriei și al atragerii mii de lucru disponibile. Țăranilor le-au fost distribuite semințe și ajutoare tehnice, concomitent cu inițierea unor vaste programe de irigații și de captare a apei pe solurile aride, cu construirea de școli și spitale în zonele rurale. Obiectivul mai general este reprezentat de eliminarea gravelor discrepanțe existente între satul și orașul mexican, precum și de rentabilizarea agriculturii.

Un alt punct important al programului guvernamental îl reprezintă continuarea procesului de industrializare a țării, prin extinderea capacităților existente, darea în exploatare a noi obiective și sporirea controlului statului în sectoarele în care capitalurile monopoliste mai dețin poziții dominante. Un avînt semnificativ au înregistrat, în ultimii ani, industria petrolieră și petrochimică. Anul trecut, societatea de stat „Pemex”, care controlează cele două ramuri, a anunțat că Mexicul a ajuns să-și satisfacă necesitățile proprii din producția internă și va exporta cantități importante de petrol brut. „Pemex” a mai anunțat că producția actuală de petrol a Mexicului este de 635.999 de barili pe zi, iar necesitățile interne sînt de 600.000 de barili. Recentele descoperiri de țifei din Golful Mexic deschid mari perspective în această direcție. Exportind surplusul producției sale, Mexicul va dobîndi o posibilitate în plus de reducere a decalajului considerabil existent între exporturi și importuri în balanța sa comercială.

În domeniul relațiilor externe, precizînd caracterul „descris” al politicii sale, guvernul mexican a subliniat, frecvent, dorința sa de a promova relații de cooperare pe baze reciproce avantajoase, cu toate statele, indiferent de sistemul lor social-politic.

Între România și Mexic se dezvoltă relații foarte bune, animate de dorința de a se cunoaște și a se apropia mai mult. Dezvoltarea acestor relații se bucură de auspicii favorabile, determinate de afinitățile de limbă și cultură, de vechile tradiții de luptă pentru independență națională, de aspirațiile comune ale luptei pentru pace, destindere, progres economic și social. În ultimii ani au avut loc în cele două țări manifestări menite să asigure o mai bună cunoaștere reciprocă.

O condiție propice o constituie și existența unei convergențe și, adesea, identități de păreri în ce privește probleme majore ale vieții internaționale cum ar fi, de pildă, crearea unei zone denuclearizate în America Latină, în spiritul Conferinței de la Tlatelolco, dezarmarea, securitatea europeană sau elaborarea „Cartei drepturilor și obligațiilor economice ale statelor”, inițiativă de amplă rezonanță și semnificație, căreia România i-a acordat, de la început și pînă la adoptarea ei, un sprijin activ.

Deși România și Mexic sînt așezate în zone geografice îndepărtate, aceasta nu a constituit și nu va constitui un impediment pentru dezvoltarea unor strînse legături prietenești. România și Mexicul se întîlnesc astăzi pe coordonatele aspirațiilor pentru libertate, independență și progres social.

Apropiata vizită de prietenie pe care președintele Nicolae Ceaușescu o va face în Mexic, la invitația președintelui Luis Echeverria, are ca scop găsirea unor noi posibilități de dezvoltare a colaborării pe multiple planuri dintre țările noastre și va aduce o contribuție eficientă la explorarea și identificarea căilor și modalităților de promovare a păcii, securității internaționale și progresului general.

Radu SIMIONESCU

MASEGABIO NZANZU

ZAIR

Întoarce-ți uneori privirea...

Întoarce-ți uneori privirea către tine,
mic riu sălbatec care mori
și care crești, ferigă indiscretă,
la umbră, sub umbrela de ciuperci.

Pe drumul lung,
drum argintat de soare
amiaza sună un popas pentru picior
și călătorul solitar coboară
pe rampa înstelată de gheenă.

Mokungu, Mokungu
un suspin de orfan
țișnește la limanul amintirii
și-n timp ce vîntul meu vîlăște
pe pista de lingă lăcașul tău
iată, iată,
imi atîrnă dalta de poarta ta

Din istoria

aeronauticii

Puțini sînt cei care știu că aeronautica a avut printre pionierii săi un boșat moșier britanic din Yorkshire, de lingă localitatea Scarborough care, în calitate de Membru al Parlamentului britanic a primit, în 1810, titlul de pair al Angliei. Sir George Cayley — căci despre el este vorba, — s-a născut la Brompton Hall în 1773 și a murit în același loc în 1857. El este, probabil, cel de al doilea om care, după încercările infructuoase ale lui Leonardo da Vinci, a realizat un aparat de zbor (planat) cu un model propriu, construit în anul 1805. Cayley are meritul de a fi observat, ca și da Vinci, zborul păsărilor, dar el duce înainte aceste observații; astfel, în timp ce da Vinci credea că păsările realizează zborul prin bătaia aripilor înapoi, mișcare asemănătoare rotirii brațelor unui înotător, Cayley descoperă zborul planat, efectul de „alunecare” (gliding) a păsărilor, în special a păsărilor mari de apă. Studiind penajul acestora, el și-a dat seama că forma aripilor și unghiul de înclinație al penelor se combină pentru a impulsiunea deplasarea planată înainte. Cayley a înregistrat

primul în lume acest principiu de zbor și tot primul a încercat să-l și aplice. La numai 23 de ani, Cayley a realizat primul model de helicopter. Deși lipsit de orice succes practic, acest model avea să deschidă drumul unei întregi serii de întrebări, ale căror răspunsuri vor reprezenta tot atîtea progrese în aeronautică. După trei ani, Cayley a scris chiar un tratat „Despre navigația aeriană” în care erau prezentate, deosebit de îndrăzneț, rezultatele, concluziile și previțiunile lui cu privire la posibilitățile omului de a zbura, în care avea o deosebită încredere. Iată chiar cuvintele sale: „Am convingerea fermă că această nobilă artă va fi curînd la îndemîna oricui, va intra în fiecăre casă și astfel ne vom putea transporta pe noi și familiile noastre mai sigur prin aer decît pe apă, cu o viteză de 20—100 de mile pe oră”.

Tratatul său — o excentricitate pentru acele vremuri — a fost publicat în 1809 și 1810 în trei părți, nefiind luat prea mult în seamă. După modelul miniatural din 1804, pe care Cayley l-a experimentat cu succes, „planorul” său, lansat de pe un smeu, a reușit să se mențină foarte mult timp în aer, prilej cu care Cayley notează: „A fost frumos să-l vezi („planorul”) navigînd peste un deal abrupt și aceasta mi-a întărit ideea că un instrument mai mare ar fi mai bun și mai convenabil pentru coborîrea Alpilor, de exemplu...”.

„Instrumentul” mai mare nu va întîrzi să apară. La 36 de ani, Cayley construiește un planor de mărime reală. El re-

Scleroza minii mele
întînsă spre soarele comuniunii
o las memoriei ca esplanadă
care fertilizînd pămîntul amintirii
să obtureze peste tot acele drumuri
ce duc spre civilizații anchilozate.

Și cu acest angajament luat
la capătul unui șirag de agonii
nimic nu poate să mai lincezească
totul cade și cîntă, jos
la foșnetul pletelor catarg
al ecvatorului.

Și iată brațe și iată picioare
iată ierburi imense ce lunecă reci
în poala amintirii mele,
e-n luna octombrie
culesul semănatului — ckoola!
Aici totul e cuvînt și verde mireasmă.

Din ciclul „Aniversări”

În românește de
Lidia IONESCU

ușește să-l facă să zboare și pentru aceeași, după ce folosește balast, urcă în planor bărbați sau copii. Acest iucru nu s-ar fi știut dacă nu ar fi existat un incident care să-l releve posterității: după cîteva astfel de încercări, Cayley ordonă vizitului său să se urce în planor. Acesta zboară, planează și aterizează ușor. Vizitului cere însă rezilierea contractului pentru motivul că: „Am fost angajat să conduc cai, nu să zbor”.

În același an, pentru a îmbunătăți aterizarea, Cayley inventează roata de tensiune, folosită mai tîrziu la biciclete și pentru trenurile de aterizare ale avioanelor. Ceea ce însă Cayley n-a reușit a fost autopropulsarea, cu toate încercările sale cu motoare cu praf de pușcă (pe principiiul rachetei?) sau cu aer cald (efect calorific — anticipare a locomotivei?). Se știe că autopropulsarea va veni mai tîrziu, odată cu realizările de excepție ale românului Vlaicu și Vuia. Totuși, așa cum notează istoricul francez Charles Dollfus, Cayley rămîne „adevăratul inventator al aeroplanului, unul dintre cele mai mari genii din istoria aviației”. Este meritul lui Leonard Rule de a fi studiat activitatea spectaculoasă a acestui precursor al aviației moderne și de a fi stabilit locul sau în istoria aeronauticii mondiale. Informațiile oferite cititorilor noștri au fost culese dintr-un rezumat al cercetărilor autorului susmenționat din revista engleză „Spectrum” (127 1975).

AI. PASCU

La nivelul țărilor avansate economic

Ridicarea țării noastre la nivelul țărilor dezvoltate economic este un proces de mare amploare și profunzime. Lichidarea decalajului economic ce ne desparte încă de aceste țări presupune să realizăm atît o puternică dezvoltare a forțelor de producție, cît și o folosire deplină și eficientă a lor. În felul acesta, România va egaliza nivelul cunoscut de țările avansate în privința productivității muncii sociale și a producției pe locuitor la principalele produse. Însă aceasta nu înseamnă că ar trebui să copiem structura economiei dintr-o țară sau alta, ci să ne situăm la nivelul țărilor avansate economic pornind de la condițiile noastre specifice, păstrînd și afirmînd tot mai puternic personalitatea economiei românești.

Programul partidului prevede ca, pînă în 1990, să egalizăm, în linii generale, nivelul economic al țărilor dezvoltate. Această prevedere este pe deplin realistă, fiind fundamentată în mod științific. În primul rînd, realizarea obiectivului prevăzut se întemeiază pe menținerea unui ritm de creștere economică superior față de cel cunoscut de țările avansate. Aceasta este posibil alocînd aproape 1/3 din venitul național pentru dezvoltare și folosind investițiile cu o eficiență economică sporită. În al doilea rînd, la atingerea nivelului economic al țărilor dezvoltate va contribui, în mare măsură, accentuarea modernizării structurii economiei naționale, pe baza intensificării progresului științifico-tehnic în toate ramurile sale. „Strategia creșterii forțelor de producție în perioada pînă în 1990 — așa cum arată Directivele Congresului al XI-lea al partidului — va urmări fîurirea unei structuri moderne și eficiente a întregii economii”. În al treilea rînd, realizarea unui nivel economic asemănător cu cel al țărilor avansate este condiționată de participarea crescîndă și mai eficientă la circuitul economic mondial. Pe această cale avem posibilitatea să folosim avantajele oferite de diviziunea mondială a muncii în vederea asigurării unei economii naționale dinamice și moderne.

Nivelul economic al unei țări este exprimat, în modul cel mai sintetic, prin venitul național pe locuitor, deoarece acest indicator concentrează efectele întregii dezvoltări a economiei naționale. Documentele Congresului al XI-lea prevăd să ajungem, în anul 1990, la 2.500—3.000 dolari venit național pe locuitor, ceea ce reprezintă de 5—6 ori mai mult decît aveam în 1970. Această prevedere reflectă saltul uriaș pe care urmează să-l realizăm în privința potențialului economic și a gradului său de valorificare. Este deosebit de semnificativ faptul că, în 1990, România va atinge un nivel al venitului național pe locuitor aproximativ egal cu cele înregistrate de Franța, R.F.G. și Danemarca la sfîrșitul deceniului șapte.

Gradul de dezvoltare economică a unei țări este reflectat și de producția pe locuitor obținută la principalele produse.

Și sub acest aspect, documentele Congresului al XI-lea al partidului ne dau perspectiva situației României la nivelul țărilor avansate economic. La produsele principale, în viitorul cîincinal, vom obține sporuri anuale ale producției pe locuitor asemănătoare sau mai mari decît cele realizate de țările dezvoltate, urmînd ca în cursul deceniului nouă să ne apropiem simțitor de nivelul producției pe locuitor din aceste țări sau chiar să-l egalizăm și depășim. Astfel, se prevede ca, în anul 1990, să revina pe un locuitor o producție de energie electrică de 5—6 mii kwh, ceea ce reprezintă mult mai mult decît s-a obținut, în 1970, în Anglia, Austria și R.F.G. (țările cu nivelele europene cele mai ridicate). Prin realizarea unei producții de oțel pe locuitor de cel puțin 1.000 kg, ne vom situa aproximativ la nivelele cunoscute de Belgia și Olanda, iar la ciment, obținînd o producție pe locuitor minimă de 1.000 kg, vom depăși de aproape două ori nivelele înregistrate în Cehoslovacia, Danemarca și Franța. Și la alte produse principale vom avea o evoluție asemănătoare.

Nivelul dezvoltării unei economii naționale este oglindit și de structura sa, deoarece de aceasta depinde eficiența cu care este folosită munca socială. Programul partidului prefigurează realizarea unor importante mutații în structura economiei noastre naționale, menite să ne situeze la nivelul țărilor avansate economic. Structura populației ocupate se va modifica considerabil în favoarea ramurilor neagricole, avînd o productivitate a muncii mai înaltă. În anul 1990, ponderea forței de muncă utilizată în aceste ramuri va atinge 85—88 la sută, ceea ce ar corespunde nivelelor cunoscute în Franța și R.D.G. la sfîrșitul deceniului șapte. În cadrul industriei noastre se va accentua poziția ramurilor și subramurilor „de vîrf”, hotărîtoare pentru înfăptuirea progresului tehnic în întreaga economie națională. Elocvent în această privință este faptul că, în anul 1990, construcțiile de mașini și chimia vor concentra 55—60 la sută din producția industrială a României, ceea ce corespunde situației existente în cele mai dezvoltate țări.

Ridicarea țării noastre la nivelul economic al țărilor avansate ale lumii va spori considerabil posibilitățile de satisfacere a necesităților dezvoltării economiei naționale și ale creșterii nivelului de trai al populației, precum și de participare eficientă la relațiile economice internaționale. România de la sfîrșitul deceniului nouă se va înfățișa ca o țară socialistă multilateral dezvoltată, ocupînd — așa cum arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — „un loc de cinste în rîndul țărilor socialiste, al marii familii a națiunilor lumii”.

Ioan D. ADUMITRĂCESEI